

Suop. 11.V.88

Tutkimuskertomus
Vihdin Vanjoen Skotin kaivauksista
25.5 - 18.6.1987
sekä
selvitys
suoritetusta asutushistoriallisesta
tutkimuksesta

Derek Fewster

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
1. PERUSTIEDOT	4
2. YLEISKATSAUS - 2.1 Puitteet	5
2.2 Tavoitteet	7
2.3 Huomioita alueen historiasta	8
2.4 Huomioita alueen nimistöstä	12
3. ESITYÖT	13
4. KENTTÄTYÖT - 4.1 Yleisesti	14
4.2 Mittaukset ja kartoitus	15
4.3 Pintapoiminta	16
4.4 Kaivaus ja maanäytteiden otto	17
4.5 Valokuvaus	19
5. JÄLKITYÖT - 5.1 Yleisesti	20
5.2 Fosfaatti- ja makrofossiilianalyysit	21
6. HAVAINNOT - 6.1 Yleisesti	22
6.2 Yleiskuvaus Skotin alueesta	22
6.3 Pintapoiminnan tulokset	25
6.4 Kaivausalat	31
6.4.1 Alue 1a	31
6.4.2 Alue 1b	34
6.4.3 Alue 2	34
6.4.4 Alue 3	37
6.5 Fosfaattiesiintymät	38
6.6 Makrofossiilit	39
6.7 Ilmavalokuvat	41
6.8 Vanhat kartat	42
6.9 Siitepölykäyrät	43
7. YHTEENVETO HAVAINNOISTA - 7.1 Kaivausalat	44
7.2 Jokikunta yleensä	44

		3
8.	TEKEMÄTTÖMÄT TYÖT JA TULEVA TUTKIMUS	45
9.	PROJEKTIN LÄHTEET	47
10.	OTE PERUSKARTASTA	56
11.	KOPIOT KAIVAUKSEN KARTOISTA	57
12.	LUETTELOT JA LIITTEET -	
	12.1 Kartat, kaaviot ja piirrokset	68
	12.2 Fosfaattiarvojen kalibrointi- sarjat	70
	12.3 Fosfaattiarvot	71
	12.4 Negatiivit	72
	12.5 Ryönänsuon siitepölykäyrät	80
13.	KUVATAULUT	83

2. YLEISKATSAUS

2.1 Puitteet

Vihdin kunnassa, Vanjoen kylän Skotin tilan mailla suoritettu arkeologinen kaivaus oli Vihti-seuran ja Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen yhteinen hanke. Arkeologian laitokselle tutkimus oli osa monivuotista "Rannikko- ja sisämaayhteisöjen välinen vuorovaikutus rautakaudella"-projektia. Autioitunut, historiallinen asuinpaikka jolla kaivaus suoritettiin, oli löydetty RASI-projektin inventoinnin yhteydessä vuonna 1984.

Tutkitun alueen sijainti selviää peruskarttaotteesta sivulla 56.

Vihti-seuralle kaivaustoiminta oli jatkoa aikaisempien kesien arkeologisille tutkimuksille, joita oli suoritettu eri puolilla Vihdin kuntaa. Kaivaus oli myös jatkoa seuran ja Vihdin kansalaisopiston keväällä 1987 järjestämälle historiallisen ajan arkeologian kurssille. Suurin osa vihtiläisistä kaivajista oli käynyt tämän kurssin.

Kaivauksen kenttävaihe kesti 25.5. - 18.6.1987, josta ajasta kaivaus toimi täydellä työmiehityksellä 1.6. - 12.6.1987, eli 10 työpäivää. Palkallisia miestyöpäiviä kului kaivauksen valmisteluun 10, kaivauksella 44 ja jälkitöissä 40. Yhteensä aikaa kului kuitenkin moninkertainen määrä, sillä suurin osa varsinaisista kaivajista koostui vapaaehtoisista ja palkattomista kurssilaisista ja jokikuntalaisista. Kaivauksen eri töihin otti osaa yhteensä 18 talkoolaista. Päivittäin oli läsnä viidestä kahteentoista vapaaehtoista, keskiarvon ollessa seitsemän tienoilla.

Kaivaustöitä johti HuK Derek Fewster, piirtäjänä oli fil.yo. Jaana Mellanen ja tutkimusavustajina toimivat fil.yo. Jyrki Lammi sekä fil. yo. Hanna Nevanlinna; kaikki neljä Vihti-seuran palkkaamina.

Jälkitöitä tekivät Derek Fewster, Jaana Mellanen sekä HuK Pirjo Jussila, joka suoritti makrofossiilianalyysin. Jälkityöt työllistivät myös jonkin aikaa kymmenkuntaa arkeologian opiskelijaa, jotka suorittivat opiskelun kannalta pakollista harjoittelutyötään kaivauksen löytömateriaalin puhdistus- ja järjestelytyössä. Fil.yo. Esa Hintikainen oli arkeologian laitoksen palkkalistoilla suorittaessaan kaivauksen fosfaattianalyysjä.

Mainittujen esi- ja jälkitöiden lisäksi Derek Fewster suoritti palkatta asutushistoriallista selvitystyötä ja löytöjen luettelointia useiden viikkojen ajan, osana projektin monivuotista kokonaisuutta.

Tutkimusprojektin rahoittaja on pääosin Vihti-seura; keväällä hyväksytty tutkimusbudjetti sisälsi menoja 30 416,68 mk. Lopulliset kulut vastaavat suurin piirtein tätä arkeologiselle tutkimustyölle suhteellisen pientä kokonaissummaa, sillä projekti on saanut apua monelta taholta, joita ilman kaivausta olisi ollut vaikea tai mahdotonta edes aloittaa.

Arkeologian laitokselta saatiin kaivausvälineitä, jälkityötiloja, asiantuntija-apua sekä jossain määrin työvoimaa. Vihdin museo rakennutti kaivaukselle seulan sekä avusti m.m. erinäisissä kuljetuksissa. Vihdin kansalaisopisto avusti valokopioilla ja työvoimalla, kurssilaisillaan. Vihdin kunnalta saatiin lainaksi erilaisia mittausvälineitä. Maanomistaja Samuli Nissi auttoi kaivauksia kuljetuksilla, varasi varastotilaa välineistölle Ryönän päärakennuksesta, aitasii työmaa-alueen laidunmaasta ja toi vettä tutkimusalueelle. Hanna Nevanlinna hankki projektin käyttöön auton jolla kuljetukset Helsingin, majapaikan ja tutkimusalueen välillä suoritettiin. Kurssilainen Eino Kurppa avusti tarvikehankinnoissa ja lainasi kaivaukselle metallinilmaisimen ja muita työvälineitä.

2.3. Huomioita alueen historiasta

Tämän luvun tiedot perustuvat alustaviin tutkimuksiin eivätkä näin välttämättä ole lopullisia tai varmoja. Moni vuosiluku voi vielä muuttua vanhemmaksi.

Jokikunnan alueelta on löytynyt runsaasti pyyntikulttuurin jäänteitä, kivikautisia kvartsi-iskoksia ja -esineitä. Löydöt liittyvät yleensä silloiseen vedenpintaan jonka liepeillä metsästäjät, kalastajat ja keräilijät ovat liikkuneet. Alueelta on vain yksi varma metallikautinen löytö; Kerttu Itkosen vuoden 1966 inventoinnin aikana löytämä Kansallismuseon pääluettelon n:o 17123:1. Kyseessä on Pakaselan Kuuskallion pronssinen rannerengas, joka valutyön perusteella olisi ajoitettavissa viikinkiaikaan.

Jokikunnan kylistä mainitaan Kaharla ja Härtsilä jo vuonna 1482. Kumpikin on Vanjoen naapurikyliä. Vanjoen kylän Lohjan ja Nummi-Pusulän puoleisista naapurikylistä Retlahti mainitaan 1442, Hirvijoki 1451, Paksalo 1508 ja Näkkilä 1500. Itse Vanjoen kylä ilmaantuu historiallisiin lähteisiin **1520**, eli keskiajan puolella aikajanaa.

Härtsilän ja Kaharlan välisessä rajatuomiossa vuodelta 1482 luetellaan kuitenkin paikka nimeltä "Kättila". Rajapyykki sijoittuu 1700-luvun karttojen mukaan "Kotin Karjan Lajdun"- tai "Kätin Karjan Laidun"-nimisenä Skotin ja Ryönän kohdalle heti joen toiselle puolelle. Kuva 3 on otettu rajalinjalta kohti Skottia; näkyvä toiseen suuntaan löytyy kuvassa 37. Skotti on näin ollen todistettavasti ollut olemassa jo 1482, ja jopa suhteellisen samalla paikalla kuin 1700-luvulla! Avoimeksi kysymykseksi jää kuitenkin minkä muotoinen ja näköinen maamerkki 1400-luvun "Skotti" on ollut. Todennäköisesti silloinen Skotti on ollut maalaistalo, ajatellen naapurikylistä löytyviä suhteellisen varhaisia mainintoja.

2.2 Tavoitteet

Kaivaus oli tarkoitettu itsenäiseksi osatutkimukseksi arkeologian laitoksen "Rannikko- ja sisämaayhteisöjen välinen vuorovaikutus rautakaudella"-projektissa. Lähtitavoitteina oli ajoittaa Vihdin Vanjoen kylän kiinteää asutusta sekä parantaa historiallisen ajan arkeologian havaintomahdollisuuksia ja tutkimusmenetelmiä.

Vuoden 1773 - 74 kartan mukaan nykyisin autiolla tutkimusalueella oli kaksi kylän taloa, Skotti ja Ryönä. Nykyään alue on puoliksi peltona, puoliksi laidunmaana. Pellon puolella oli tarkoitus pintapoiminnalla ja peltomullan alisella kaivauksella selvittää mitä jäänteitä muinaisesta toiminnasta vielä oli näkyvisissä, mitä löytöryhmiä ja mahdollisia rakenteita löytyisi. Laidunmaan puolella oli tavoitteena etsiä säilyneitä, ajoitettavia rakenteita, samalla kartoittaen lähimenneisyyden kyntämisen laajuutta.

Ajallisesti kaikki ihmistoiminnan jäänteet olivat kiinnostavia. Vaikka keskiaikaisia ja ehkä vanhempiakin löytöjä toivottiin löytyvän, tarkoituksena oli yleensä selvittää mitä erikäisistä toiminnoista oli jäänyt jäljelle, sekä mitä näistä jäänteistä mahdollisesti voisi lukea.

Maaseudun kylähistoriallista kehitystä ei aikaisemmin juuri ole tutkittu arkeologisesti, joten vuoden 1987 kaivaus pyrki täyttämään jonkin verran tätä tiedollista aukkoa sekä menetelmien etä tulosten suhteen.

Yksi kylä ei kuitenkaan muodosta suljettua elinympäristöä. Pitkällä tähtäyksellä tutkimus oli vain alkua Jokikunnan alueen asutus- ja ympäristöhistorian selvitystyölle. Vanjoki-laakson/Jokikunnan/Vanjärven neljänneksen kylät muodostivat suhtaallisen yhtenäisen, metsien tai veden ympäröimän asutuskeskittymän jo 1500-luvulla. Historiallisiin ja arkeologisiin lähtein olisi mahdollista valaista kyläkunnan talous- ja sosiaalishistoriaa nykyajasta taaksepäin maantiedettä unohtamatta. Näistä tulevaisuuden tutkimusmahdollisuuksista on enemmän sivulla 45.

Vuodesta 1539 eteenpäin on säännöllisiä merkintöjä Vanjoen ja sen lähistön kylistä. Mielenkiintoista on kuinka Pakasela ja Merramäki on pitkään laskettu silloiseen Lohjaan, vaikka muu osa Jokikuntaa aina on ollut Kanta-Vihtiä. Vihdissä noudatettiin verotuksessa hämäläistä koukkujakoa, kun taas Lohjalla käytettiin markka-arvoja. Vanjoen kylä viisine taloineen (Ryönä, Skotti, Karppi, Karva ja nimeltään tuntematon) vastasi 1/2 koukkua, Kaharila, Härtsilä ja Niemi yhteensä yhtä koukkua, Vanjärvi 7/12 koukkua sekä Pakasela/Merramäki 2 markkaa.

Vanjoen kylä vaikuttaa jo 1540-luvulla olleen jaettuna kahteen osaan. Vanjoki-nimen rinnakkaismuotoina esiintyy nimittäin 1543 - 48 nimi Teikarla ja 1543 - 70 Loukela. Nämä kolme nimeä vuorottelevat epäsäännöllisesti vero- ja sakkoluetteloissa, joskus jopa niin että Karppi, Karva ja nimeltään tuntematon tila mainitaan Loukelana mutta Ryönä ja Skotti Vanjokena samassa luettelossa. Lähteistä selviää että Teikarla-nimi liittyy Skottiin ja sen ympäristön kylänosaan ja Loukela-nimi tuntemattomaan tilaan ympäristöineen. Luetteloiden tiedot ovat sekavia sillä tekijät ovat joskus liittäneet nimet väärin kylänosiin. Historiallinen tausta on silti suhteellisen selvästi nähtävissä. "Vanjoen kylä" on ollut jaettuna kahteen yksikköön: Loukelan ryhmään, sisältäen Karpin, Karvan ja nimeltään tuntemattoman (Loukelan?) talot ja Vanjoen ryhmään, sisältäen Skotin/Teikarlan ja Ryönän talot.

Vuonna 1571 Vanjoen kylän verotettu irtain omaisuus koostui yhdestätoista lehmästä, kahdesta hevosesta, kuudesta lampaasta, viidestä vuohesta ja kymmenestä naulasta kuparia. Tällöin tosin Skotin ja Ryönän talot olivat kyvyttömiä maksamaan veroa, joten luvut koskevat vain Karpin, Karvan ja nimeltään tuntemattonta taloa. Vuonna 1587 kylän 5 taloa kylvivät 11 1/2 tynnyriä viljaa, 1627 samat talot kylvivät 20 1/2 tynnyriä. Verotusarvion mukaan taloilla oli tällöin hyvät vaikkakin pakkasarat pellot savimaal-la, vähän ulkomaita joilta saatiin halkoja, tukkeja ja kaskisatoja sekä hyvät niityt. Vuonna 1634 kylän viides tila häviää, eikä sen sijainnista jää tarkempia tietoja.

Vanjoen kylän rajoista vanhin on eittämättä itse joki. Maa-
rajoista Juvanpyykin ja Tuomaankannon väli, eli raja Hirvijokeen,
sekä Tuomaankannon ja Liinkankaankiven väli, eli raja Suomelaan,
ovat vanhimmat. Nämä rajat käytiin lopullisesti jo 1606. Muualla
Vanjoella oli vielä pitkään riitamaita.

1600-lukuun liittyy myös Erkinpojankivi, eli 1773 - 74 kart-
taan merkitty "Ristin Kifvi". Kivi on Vanjoen kylän mailla aivan
joen vieressä. A.J.Hipping kertoo kivistä 1845:

"Äfwensä förekommer wid stranden af Wanjoki å en sten 3
qwarter 1 tum hög och 2 1/2 qwarter bred, på hwars ena
sida en mansperson finnes uthuggen, och på den andra ett
kors, med årtal 1651 och inscription: Simon Eriks. Tradi-
tionen förmäler att någon här skall hafwa drunknat, san-
nolikt Wanjoki Skotti-Husbonden, som år 1652, enligt kyr-
koräkenskaperne, begrafwades. Andra ålderdomsminnen före-
komma icke."

Suomen nimiarkistoon on talletettu tuoreempi tarina kivistä. Tä-
män mukaan kyseessä olisi varusteineen haudatun sotaherran hauta.
Kyseinen henkilö ei olisi ollut suomalainen. Nykyään kiven löytää
vielä karttaan merkitystä paikasta. Vaikka Hippingin mainitsemat
vuosiluku ja mieshenkilö puuttuvat, ristin jalka ja teksti "SIMON
ERICSS" ovat selvästi näkyvissä.

Lukuunottamatta Skotin keskiaikaista mainintaa talojen nimet
ilmaantuvat lähteisiin vasta 1600-luvulla. Talojen isäntinä maini-
taan Lars Karp 1675, Erich Ryönä 1678 ja Erich Skotte 1667.

Vanjoen kaikissa neljässä talossa oli lasiset ikkunat aina-
kin vuonna 1747 - 48, jolloin Suomen ja lähistön ensimmäinen lasi-
ruukki, Avik Somerolla, aloitti toimintansa.

1700-luvun toisella puoliskolla Vanjoen historiassa tapahtui
suuria. Rajariidat Paksalon, Näkkilän, Retlahden ja Pakasela/Mer-
ramäen kanssa selkiytyvät lopulta kun maanmittarit useaan ottee-
seen kartoittivat Vanjokea. Vanjoen kylä sai nykyisen rajansa ete-
lään 1758 ja 1778, pohjoiseen 1778. Kylän ensimmäinen isojako suo-
ritettiin 1773 - 74, toinen (!) 1787. Loppullinen isojakokartta
piirrettiin vielä uudelleen 1901 - 03.

Vuoden 1773 -74 kartta näyttää kuinka Vanjoki silloin oli jaettuna kahteen selvään osaan. Toisaalla näkyy Karpin ja Karvan, toisaalla Skotin ja Ryönän yhteinen tonttimaa. Viimeksimainittu sijaitsee sillä kohden missä kaivettiin 1987, missä nykyään on pelkää peltoa ja puutonta laidunmaata.

Aikavälillä 1796 - 1801 Vanjoella toimi useita käsityöläisiä. Parkkikarvari eli nahkuri Johan Helenius saapui Skotille 1801. Muurarimestari Eerik Silander asui kyseisellä aikavälillä Ryönällä ja Karpilla, samoin seppä Henrik Sillman Skotilla. Nämä henkilöt edustavat tietenkin vain läpileikkausta käsityöläisistä, muulloin on varmaan muitakin ammatteja ollut edustettuina. On kuitenkin merkille pantavaa kuinka eri ammattien jäljiltä jää arkeologisesti havaittavia jätteitä, työvälineitten katkelmia ja rakennelmia!

Antikvaarisina muistoina 1700-luvun Vanjoelta on säilynyt nykyään Samuli Nissin hallussa oleva rautainen tuuliviiri, jossa on vuosiluku 1794 (kuva 1), todennäköisesti Ryönän talosta talteenotettu sekä Liisa Aallon hallussa oleva maalattu talonpoikaiskaappi, jossa on säilynyt vuosiluku 1798. Perimätiedon mukaan kaappi on ollut "aina Ryönällä".

1700- ja 1800-luvuilla Ryönä oli pitkään, ainakin 1787 - 1857, jaettuna Yli- ja Ali-Ryönään. Vuoteen 1866 mennessä talo/talot oli siirretty pois vanhalta paikaltaan pohjoiseen nykyiselle sijaintipaikalleen maantien viereen.

Skotin siirto ylös mäkeen tapahtui karttojen mukaan joskus vuosien 1871 ja 1901 välillä. Tällöin arkeologisen kaivauksen alue, vanha talojen tonttimaa, jäi autioksi, lukuunottamatta suurta latoa. Skotin talon viimeinen sijaintipaikka on nykyään autio; vanha päärakennus purettiin 1960/61. Skotin maat ovat suurimman osan 1900-lukua olleet Ryönän isännän viljelemiä ja omistamia.

Karppia tai Karvaa ei koskaan siirretty yhtä paljon kuin Skottia ja Ryönää. Karppi on suurinpiirtein samoilla vaiheilla missä se aina on ollut; Karva yhdistettiin käytännössä Karppiin 1871 eikä sillä, kuten Skotillakaan, ole tonttia enää.

Nykyinen Vanjoen kylä koostuu täten kahdesta säilyneestä maatilasta, Karpista ja Ryönästä, sekä lukuisista 1920-luvulta alkaen lohkotuista pientiloista.

1800-luvulla Vanjärven ja Hiidenveden välisessä Vanjoessa oli vielä kolme koskea, "Wanio koski", "Böhlin koski" ja "Kaharla fors", vuoden 1859 kartan mukaan. 1870-luvulla Vanjärven ja Hiidenveden välillä oli metrin putous toisen kartan mukaan. Kolmannen kartan mukaan jo Kaharilankosken putous oli metrin luokkaa 1913. Selvää on kuitenkin että Vanjoen virta on ollut nykyistä rauhattomampi. Joki sinänsä ei ole kelvannut kulkuväyläksi, vaikka sen rantoja olisikin kuljettu. Vanion ja Kaharilan koskessa on lisäksi ollut vesimyllyjä vuosisadanvaihteen tienoilla. Tässä yhteydessä voi huomauttaa että Vanjärvi kulkee myös "Niemis träsk"-nimisenä ja Vanjoki "Härtziläjoki"-nimisenä vanhoissa lähteissä.

2.4 Huomioita alueen nimistöstä

Kappaleen tiedot perustuvat lähinnä FM Timo Alasen antamiin suullisiin arvioihin eri nimien iästä ja alkuperästä.

VANJOKI, LOUKELA ja RYÖNÄ ovat todennäköisesti suomenkielistä alkuperää, iältään epämääräisiä. TEIKARLA esiintyy myös muodoissa "Teijckar" ja "Stekare", yleensä Skotin isännän Staffan Michelssonin yhteydessä. Nimi tulee ruotsinkielisestä lisänimestä Stekare, suomeksi Paistaja. Teikarla on siis henkilökohtainen, suomennettu johdannainen joka ei jää tilan yleiseksi nimeksi. SKOTTI on oletettavasti ruotsinkielisestä sanasta "skott" tehty väännös. Iältään sana sopii myöhäiskeskiaikaan tai 1500-luvulle.

KARPPI on luultavasti lyhennelmä pyhimyksen nimestä Polycarpus. Karppi ei juuri talonnimenä voi viitata kalaan. KARVA on suomenkielinen talon nimi ja mahdollisesti hyvin vanha (keskiaikais-ta?) alkuperää.

Lähiseudun nimistä MERRAMÄKI on kiinnostava ja luultavasti selitettävissä. Nimen vanha (keskiaikainen?) alkumuoto on oletettavasti ollut lähinnä "Mäyrämäki"-muotoinen. Nimi ei viitane mer-taan. Lähistön luonnonnimi KALMOONMÄKI voisi suurella todennäköi-syydellä viitata kalmistoon. Nimi löytyy 1700-luvun kartalla, mut-

ta on vieläkin tuttu paikallisperinteelle! Jos kyseessä todella on kalmisto, Pakaselan/Merrämäen asutus voisi ulottua ristiretkiaikaan.

3. ESITYÖT

Esitöinä tehtiin 10 miestyöpäivää kaivausta valmistellen. Tämä luku sisältää lähitavoitteiden suunnittelun, työvälinehankinnat, pakkauksen, tutustumisen maastoon, peltoalan ja kaivausalueen osittaisen paaluttamisen ja naruttamisen, käynnin Vihdin kunnan arkistossa, Liisa Aallon haastattelun sekä neuvottelut eri tahojen kanssa. Paaluttamisesta ja naruttamisesta kerrotaan tarkemmin sivuilla 15-16.

Suunnittelutyötä tehtiin sekä Helsingissä arkeologian laitoksella, eri arkistoissa ja kirjastoissa että Vihdissä tutkimusalueella. On huomioitava että kentälle lähdetessä oli jo useita viikkoja hankittu tietoja Jokikunnan historiasta. Kaivauksella, ja siten tällä raportilla, on tulosten kannalta suuremmat ulottuvuudet kuin mitä projektin rajoitettu budjetti ja palkallinen työaika normaalisti olisivat suoneet.

Suunnitteluvaiheeseen kuuluivat myös käynnit Ristin kivellä, rautakautisen rannerenkaan löytöpaikalla Pakaselassa sekä Karpin ja Karvan entisillä tonteilla.

Maanomistajan, Samuli Nissin, luona neuvoteltiin kaivauksen tarvitsemista käytännön järjestelyistä. Tällöin esimerkiksi turvattiin vedensaanti maanäytteidien kelluttamista varten, sovittiin suoja-aidan pystyttämistä laidunmaan kaivaukselle ja saatiin vuosisadanvaihteen Skotin tontilla oleva autio rakennus käyttöön työkaluvajana.

Jokikunnan koululla käytiin Leila Kuittisen puheilla varmistamassa majoitustilat kaivauksen palkollisille. Kunnanvirastolla tutustuttiin paikannimiarkistoon ja lainattiin mittausvälineistöä.

Ryönällä lapsuutensa viettäneen Liisa Aallon (86 v.) haastattelu selvitti eräitä asioita Vanjoen historiasta. Ryönän 1798 maalattu kaappi paljastui tällöin, samoin että haastatellulla ei ollut muistikuvia eikä perimätietoa tutkimusalueen asutuksesta. 1900-luvulla löytynyt rahakätkö oli kaikki mitä hän muisti tutkimusalueen lähihistoriasta; Ristin kivikin oli tuntematon. Vuosisadanvaihteen Skotin tontti ei ollut autioitunut vielä hänen asuessaan Ryönällä.

4. KENTTÄTYÖT

4.1 Yleisesti

Yhteensä kahden viikon kaivausaikana käytettiin 40 palkallista miestyöpäivää pääosin kaivamiseen mutta myös mittauksiin, kartoittamiseen, maanäytteiden ottoon, seulontaan, valokuvaukseen, valvontaan ja vierailijoiden opastamiseen. Lisäksi voi laskea noin 50 - 60 talkoovoimin suoritettua miestyöpäivää kaivauksen kokonaisuutenaan, joka näin olisi sadan tienoilla. Seuraavalla viikolla suoritettut 4 työpäivää kentällä kuuluivat yleiskartoitukseen, piirtämiseen, alueen ennallistamiseen ja tavaroiden kuljetukseen.

Osa luvussa mainituista toimenpiteistä suoritettiin jo toukokuun puolella, esitöiden aikana, mutta luonteensa takia niitä selvittelään vasta nyt kenttätöiden yhteydessä.

Kenttätöryhmällä oli käytössään oma auto, jonka kuluista vastasi auton omistaja kaivausbudjetista riippumatta.

Retkikunta oli hyvin varustettu, arkeologian laitoksen kenttävälineistön ollessa kaivauksen käytettävissä. Puuttuvat tarvikkeet ostettiin tai lainattiin eri tahoilta Helsingissä tai Vihdissä. Yleisesti ottaen säätila oli kaivauksen aikana hyvä, vaikkakin tuulisuus usein haittasi valokuvausta tikapuilta.

4.2 Mittaukset ja kartoitus

Esitöiden aikana päätettiin tehdä tutkimusaluetta halkaisevasta piikkilanka-aidasta mittauksien päälinja. Aita oli lähes luotisuora ja mahdollisesti läpikulun vain kahdesta paikasta. Näin vältettiin, tulevaa tutkimusta ajatellen, ikäviä viistottaisia mittauksia aidan läpi. Linja $y = 125$ kulki siis puoli metriä aidasta lounaaseen, pitkin aidan ja pellon väliin jäävää ohutta joutomaakais-taletta. Linja paalutettiin viiden metrin välein, käyttäen vaaituskojetta, lattaa ja rullamittaa, välillä $x = 95 - 140$.

Päälinjasta mitattiin ja paalutettiin tämän jälkeen poikittainen linja $x = 110$ viiden metrin välein välillä $y = 100 - 135$. Kaikki muut mittaukset perustuvat näihin kahteen linjaan. Mittauksen apulinjoiksi paalutettiin vielä viiden metrin välein rivit $95 - 110/135$, $100 - 140/100$, $95/125 - 135$, $100/100 - 125$, $125/100 - 125$ sekä $140/100 - 125$. Kaivausalueet mitattiin ja paalutettiin sitä mukaa kun niitä päätettiin avata. Kompassisuunnat merkittiin karttoihin vasta jälkityövaiheessa.

Yleiskartta, josta on kopio sivulla 57, piirrettiin muovikalvolle mittakaavaan 1:500 vasta jälkityövaiheessa. Kentällä karttaa valmisteltiin kolmiomittauksin. Kahdella 30 metrin rullamitalla ja kymmenellä paalulla siirryttiin pitkin tutkimusaluetta mitaten 50:n maastopisteen sijainti suhteessa toisiinsa ja kaivauksen koordinaatistoon.

Vaaituskartta, josta on kopio sivulla 58, piirrettiin usealle lehdelle kentällä. Se yhtenäistettiin jälkityövaiheessa mittakaavaan 1:200 muovikalvolle. Kiintopisteen siirto tehtiin peruskartalle Ryönän pihalle merkitystä, kallioon upotetusta korkeuskiintopisteestä. Sen korkeus on 73,94 m mpy. Siirto tapahtui kuumellatoista koneenpaikalla, nousua 15,49 m ja laskua 43,98 m, erotuksena 28,49 m. Kaivauksen kiintopiste I oli täten 45,45 m ymp. Koneenpaikka I oli 1,00 m yli kiintopisteen.

Tasokartat, joista on kopiot sivuilla 59 - 66, piirrettiin muovikalvoille mittakaavaan 1:50. Kalvo oli kiinnitettynä muoviiseen piirustuslusesta jossa oli painettu mm-ruudutus. Apuna käytettiin 1 x 2 metrin siirrettävää piirustuskehikkoa. Maaperätyypit, puunosat, kivet, hiilet ja tiilet dokumentoitiin.

Profiilikartat, joista on kopio sivulla 67, piirrettiin muovikalvoille mittakaavaan 1:25 piirustusalueella. Apuvälineenä vaaituskoje ja taitettava mittatikku korvasivat kehikon tässä työvaiheessa. Maaperätyypit, puunosat, kivet, hiilet ja tiilet dokumentoitiin. Suunniteltuja profiileja 115/115 - 116 ja 96/125 - 132 ei ehditty piirtää.

Poistuessamme tutkimusalueelta veimme pois kaikki paalut ja narut, lukuunottamatta normaalilinjan $y = 125$ paaluja jotka jätettiin mahdollisia tulevia tutkimuksia varten paikoilleen. Koska nämä paalut eivät ole kovin pysyviä, eikä alueella juuri ole pysyviä maamerkkejä, päätettiin tutkitut alat merkitä teräsputkin maastoon. On mahdollista että myös aidan koillispuoliset alueet piakkoin raivataan ja kynnetään. Sen vuoksi teräsputket iskettiin niin syväälle että ne jäivät kynnon alapuolelle mutta olivat löydettävissä metallinetsimellä. Putket ovat kohdissa 85/134, 96/134, 102/132, 116/110 ja 150/126.

4.3 Pintapoiminta

Pintapoiminta suoritettiin pisteiden 95/100, 95/125, 140/125 ja 140/100 väliin jäävällä alueella. Kyseinen ala jaettiin naruilla neljäänkymmeneenviiteen 25:n neliömetrin ruutuun. Jokaisesta ruudusta poimittiin kaikki näkyvä kulttuurijäte talteen: luunpalat, hampaat, työstetty puu ja hiili, muovi, rauta, pronssi, pajakuona, talouslasi, ikkunalasi, talouskeramiikka, liitupiiput, tiili-tuotteet, savikuona, hioimet, korukivet, laasti, iskokset, ym, ym.

Pintapoiminnan aikana sää oli poutainen ja savinen pelto suhteellisen kuiva, mikä jonkin verran häytti jätteen huomaamista. Aikaa tähän kului noin 4 tuntia 10 ihmisen voimin. Jokainen 5 x 5 metrin ruutu oli oma löytöyksikkönsä pussitettaessa löytöjä.

Pintapoiminnan tarkoituksena oli löytöjen keräämisen lisäksi myös saada tietoja talojen mahdollisista toimintakeskuksista ja niiden sijainnista. Päätös pellonpuoleisen kaivausalueen sijoittamisesta (alue 2) tehtiin pintapoiminnan tulosten perusteella.

Menetelmällisesti olisi myös ollut toivottavaa että samat 25 m²:n ruudut olisi pintapoimittu jälleen syksyllä. Näin olisi saatu tietoja pintapoiminnan luotettavuudesta ja kynnon vaikutuksesta löytömäärän vaihteluihin.

4.4 Kaivaus ja maanäytteiden otto

Kaivaus suoritettiin samoin menetelmin kuin normaalia esihistoriallista asuinpaikaa kaivettaessa. Pintavaaituksen jälkeen turpeet nostettiin lapioidella, kaivausala puhdistettiin, valokuvattiin, piirrettiin ja vaaittiin tasona 1. Tämän yläpuoliset löydöt merkittiin "kerros 1:en". Seuraavaksi kaivettiin kerros 2 tasoon 2, mikä jälleen valokuvattiin, piirrettiin ja vaaittiin. Näin jatkettiin kunnes alaa pidettiin tutkittuna. Normaalikerrokseksi ilmoitettiin kaivajille 10 cm, mutta kaivetut kerrokset jäivät usein ohuemmiksi johtuen maaperän savisuudesta ja kovuudesta.

Löytöinä otettiin talteen kaikki kulttuurijätteet. Rautaesineet ja erityisen kiinnostavat jätteet dokumentoitiin viiden senttimetrin tarkkuudella ja vaaittiin senttimetrin tarkkuudella. Muut löydöt pussitettiin ruuduittain ja tasoittain.

Seulaa kokeiltiin alueilla 1a, 1b ja 2. Seulasta on kuvat 7 - 9. Seulonnan tarkoituksena oli pellolla suhteuttaa pintapoiminnan löytömäärät ja -laadut pellon varsinaiseen löytösisältöön. Seulomalla 0,25 neliömetrin alainen peltomulta ja sen alapuolinen kyntämätön kulttuurimaa oli tarkoitus saada käsitys siitä kuinka suuri prosentti löydöistä vielä oli mullan sisällä pintapoiminnan jälkeen. Samaa menetelmää aiottiin käyttää paikoitellen myös laidunmaan puolella jotta tasokaivauksen hukkaprosentti selviäisi. Laidunmaan puolella oli myös suurempi mahdollisuus löytää rahoja oikeissa yhteyksissään. Kuivaseulonta osoittautui kuitenkin mahdottomaksi sillä kuiva maa ei murtunut käsittelyssä (vrt. kuvat 10 ja 11). Kokeilut keskeytettiin pian.

Peltoalalla, alue 2:lla, kerros 1 vastaa aluksi lapioitua peltomultaa (vrt. kuva 5, noin 25 - 30 cm), taso 1 sen alapuolista tasoa. Peltomullasta ei otettu löytöjä talteen maaperästä johtuen (vrt. kuva 10). Kerros 2 kaivettiin 5 cm ohjeen mukaan.

Alueella 2 kerros 3 muodostui kaivettaessa pohjasavea esiin, eikä siis vastaa normaalia tasokaivauksen kerrosta. Kynnykset kartassa sivulla 65 johtuvat tästä kaivaustekniikasta. Kaivamista ei taso 2:n alapuolella jatkettu pohjasavessa. Varmistuaiksemme liikamaan laajuudesta suoritimme kuitenkin pelkällä koepistoja sa-
veen kunnes likamaan ala todettiin (vrt. kuva 6).

Alueella 1a poikettiin myöskin normaalikäytännöstä kaivettaessa esiin pitkää ojaa. Ruuduissa 96/134 ja 97/134 turpeenpoiston jälkeinen puhdistus/kaivaus jatkui kunnes pohjasaven taso oli paljastunut. Tällöin ruutujen taso 1 on kartalla jonkin verran syvemmällä kuin taso 1 muualla alueella 1a (vrt. esim. kuvat 17 ja 18). Seuraavaksi oja puhdistettiin esille niin että savi näkyi myös sen seinämissä ja pohjalla; tämä "taso" on piirretty kartalle jossa alue 1a:n taso 3 muuten näkyy. Menetelmä säästi aikaa sillä täten kovaa pohjasavea ei milloinkaan kaivettu turhaan ja tarvitsi dokumentoida vain kahden työvaiheen tuloksia. Kyseisen tyyppiselle tutkimusalueelle menetelmä sopi oikeastaan paremmin kuin tasokaivaus. Ruuduissa 85, 86, 87, 90, 92, 93, 94/134 siirryttiin taso 2:n jälkeen samaan menetelmään. Näissä ruuduissa siis lopetettiin pohjasaven kaivaminen ja syvennyttiin sen sijaan ojan sisältöön (vrt. kuvat 4, 17, 18 ja 19).

Alueet 1b ja 3 kaivettiin normaaleina tasokaivauksina. Kultuurimaata jäi osittain kaivamatta ajanpuutteen vuoksi alueella 1a ruuduissa 95/126, 127, 128, 129 ja 130 ja alueella 3 ruudussa 150/128.

Projektin puitteissa kokeiltiin myös lyhyesti metallinilmaisimia mallia MD 213 ja SCOPE TR 440 sekä pellolla että laidunmaalla heikoin tuloksin. Pellolla oli runsaasti rautafragmentteja joita ei raskaasta savesta kannatanut kaivaa esiin sillä ajoittavia metalliesineitä oli liian harvassa. Laidunmaalla kivet lisäksi häiritsivät signaaleja eikä mahdollisia rakenteita kannattanut tuhotta muutaman naulan takia. Ensin mainitussa metallinetsimessä oli lisäksi toimintahäiriöitä.

Maanäyteet otettiin ojanpohjalta tai kerroksista 3 tai 4 alueella 1a sekä kerroksesta 3 alueilla 2 ja 3 (vrt kuvat 6 ja 25). Lisäksi kohdan 115/115,5 nokinen likamaa otettiin kokonaisuudessaan talteen maanäytteenä taso 1:n alapuolelta. Analysoidut näytteet ovat kohdista 115,9/110,15 ja 115/115,5 (vrt tulokset sivuilla 39 - 40). Yli litran maanäytteitä otettiin 11 alueelta 1a, 15 alueelta 2 ja 3 alueelta 3; yhteensä 28 kappaletta. Näytteitä ei ehditty kelluttaa kentällä.

Fosfaattinäytteitä otettiin neljän profiilin verran viiden senttimetrin välein pinnasta 35 - 45 cm senttimetrin syvyyteen, pohjasaveen. Profiilikohdat ovat F1 - 98,00/134,80, F2 - 98,00 /134,10, F3 - 151/128,25 ja F4 - 151/127,75. Tuloksista kerrotaan sivuilla 70 - 71 ja 38.

Kaivausalueet täytettiin ja turpeet laitettiin paikoilleen kaivauksen jälkeen.

4.5 Valokuvaus

Valokuvaukseen käytettiin tavallista järjestelmäkameraa, merkkiä Fujica AZ - 1 sekä taskukokoista kinofilmikameraa merkkiä Olympus XA. Fujicassa käytettiin mustavalkoista kinofilmiä Kodak PX 5062, Olympuksessa värillistä diafilmiä Kodachrome 64. Objektiivina Fujicassa oli 55 mm objektiivi, Olympuksessa 35 mm objektiivi.

Varsinainen dokumentointi tapahtui mustavalkoisella filmillä, diakuvia otettiin raportin kirjoittamisen helpottamiseksi sekä opetus- ja suunnittelutarkoituksiin. Suuri osa kaivauskuvista otettiin kahden metrin tikapuilla seisten.

Valokuvausaiheista pidettiin listaa kentällä. Kuvataulut ovat sivuilla 83 - 94, mustavalkokuvien negatiiviluettelo on sivuilla 72 - 79.

5. JÄLKITYÖT

5.1. Yleisesti

Yhteensä jälkitöihin käytettiin 40 palkallista miestyöpäivää kaivausbudjetin puitteissa. Näistä 17 meni karttojen puhtaaksipiirtämiseen, 5 makrofossiilianalyysiin ja 18 löytöjen puhdistamiseen ja järjestämiseen sekä kuvataulujen valmistamiseen.

Suuri osa jälkitöistä tehtiin kuitenkin Vihti-seuran kaivausbudjetin ulkopuolella. Fosfaattianalyysit suoritettiin arkeologian laitoksen laskuun; niihin meni noin 3 miestyöpäivää. Kokonaisuutena voisi vielä lisätä 5 - 6 työpäivää opiskelijoiden paikallisena jälkityöharjoitteluna pieninä osina pitkin syksyä; tämä aika kului löytöjen puhdistamiseen. Raportin kirjoittaminen suoritettiin kevään 1988 aikana ilman rahallista vastinetta, noin 35 työpäivän verran. Yhteensä projektiin upposi näin ollen noin 85 työpäivää jälkiselvittelyjen aikana, pääosin arkeologian laitoksen tiloissa.

Projektin kokonaisuuteen kuului myös jälkitöiden aikana inventoida lähdetilannetta. Maanmittaushallituksen arkistossa, Yliopiston kirjastossa, Valtionarkistossa ja Maanmittaushallituksen ilmakuva-toimistossa luetteloidtiin ja osittain tutkittiinkin kaikki kartta- ja valokuvamateriaali Jokikunnasta ja sen lähinaapurista. Inventoinnin tulos eli projektin lähteet löytyvät sivuilla 47-55. Kyseisiä karttoja ja teoksia on osittain käytetty jo tätä raporttia kirjoitettaessa.

5.2. Fosfaatti- ja makrofossiilianalyysit

Fosfaattianalyysit suoritettiin Helsingin yliopiston maanviljelyskemian laitoksen laboratoriossa osana arkeologian laitoksen RASI-projektia.

- Reagensseina käytettiin - 2 % sitruunahappoa
- 25 g ammoniumheptamolybdaattia sekoitettuna 700 ml:aan vettä, johon vielä lisättiin 175 ml väkevää rikkihappoa
 - 50 g natriumsulfiittia sekoitettuna 200 ml:aan vettä
 - 1 g hydrokinonia sekoitettuna 200 ml:aan vettä.

Kuivaa, puolen mm:n seulalla seulottua maanäytettä otettiin 5 g kerralla. Näyte uutettiin 50 ml sitruunahapolla 22 tuntia. Näyte suodatettiin. Tähän lisättiin 10 ml lisää sitruunahappoa, 50 ml ionisoitua vettä, 10 ml ammoniumluosta, 1 ml natriumsulfiittiliuosta ja 1 ml hydrokinonia. Mittapullot lämmitettiin 50-55°C:een ja jäädytettiin. Näyte oli valmis fotometriin.

Fotometrillä mitattiin aina ensin vertailusarja fosforiperusliuoksella 200 mgP/l, johon lisättiin samat liuokset kuin suodatettuun näyteeseen.

Jos näyteen fosforipitoisuus saavutti vertailusarjan korkeimman arvon, näyte laimennettiin suhteessa 1:4. Tällaisten näytteiden lopputulokset kerrotaan 4:llä kalibroinnin jälkeen. Fosfaattianalyysin tulokset löytyvät sivuilta 70-71 ja 38.

Makrofossiilianalyysit suoritettiin Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen laboratoriotiloissa. Viikko makrofossiilitutkimuksia riitti vain kahden maanäytteen analyysiin, maaperän savi-suudesta ja orgaanisen aineksen runsaudesta johtuen. Hiilet, hiiltymätön puuaines, siemenet ja hyönteisten jäänteet poimittiin esille mikroskoopilla tunnistamista varten.

Näyte 1 koostui litrasta savea jota huuhdeltiin 0,6 mm:n siivilän läpi. Näyte 2 koostui kahdesta litrasta savea jota kellutettiin suolaliuoksessa kunnes epäorgaaninen aines oli vajonnut pohjaan. Makrofossiilianalyysin tuloksista kerrotaan sivuilla 39 - 40.

6. HAVAINNOT

6.1. Yleisesti

Seuraavat luvut käsittelevät varsinaisia havaintoja ja tuloksia, niin kuin ne huomioitiin, tulkittiin, piirrettiin ja dokumentoitiin kentällä tai olivat käytettävissä jo Helsingissä. Lähteet koostuvat siis kaivauksen kartoista, löydöistä, muistiinpanoista, valokuvista, fosfaattianalyysin tuloksista, lasketuista siitepölykäyristä ja makrofossiilisisistä siemenistä, vanhoista kartoista ja ilmavalokuvista.

Tämän raportin yhteydessä ei tehdä seikkaperäistä analyysia asuinpaikan löydöistä sillä materiaalin käsittely on vielä kesken.

Karttoihin ja muistiinpanoihin nojautuen seuraa ensin yleiskuvaus alueesta. Seuraavaksi siirrytään pintapoiminnan löytöihin ja varsinaisiin kaivausaloihin. Tämän jälkeen käsitellään alueen fosfaatteja, siemeniä ja siitepölyjä. Tutkimusaluetta tarkastellaan lopuksi ilmasta käsin ilmavalokuvien ja vanhojen karttojen avulla.

6.2 Yleiskuvaus Skotin alueesta

Tutkimusalue sijaitsee n. 7,9 km päässä Vihdin kirkosta suuntaan WNW, Vanjärven ja Hiidenveden välissä, Vanjoen eli Karjaanjoen W-puolisessa rinteessä. Alue jää joen ja Koisjärvi/Jokikunta-tien väliin suunnassa kaakko - luode, ja on Karpin talosta 400 m länteen ja Ryönän talosta 700 m etelälounaaseen.

Peruskarttaan alue on merkitty peltona lukuunottamatta kolmionmuotoista joutomaata joen vieressä, aluetta kiertävää puroa ja puron yläjuoksun tiheämpää kasvillisuutta. Maastossa saatava kuva oli jonkinverran monimutkaisempi. Alueen halki kulki piikki-lanka-aita joka jakaa tutkimusalan peltoon ja hakamaahan (ks. yleiskartta sivulla 57; tutkimusalueella tarkoitetaan yleiskarttan kattamaa aluetta). Hakamaan puolelle jäi kolmionmuotoinen vajoama joen rannassa, puro suistoineen ja suurin osa tasaisesta puuttomasta maastosta.

Joenpinnan vaihtelevan korkeuden vuoksi löytyi sen vierestä alava, eroosion kuluttama, noin 4 - 5 metrin levyinen kaistale maata muistona aikaisemmista tulvista ja maanvyörymistä. Tämän yläpuolelta alkoi varsinainen viljelykseen kelpaava maa, peltoterasi. Puron uoma oli kulunut syvälle samalla lailla jättäen noin metrin levyisen alavan rinteen kummallekin puolelleen.

Tutkimusalueen eteläpäässä oleva kolmionmuotoinen vajoama oli yksinäistä katajaa ja muutamaa leppää lukuunottamatta puuton ja tasainen veden vaivaama alue. Vajoaman rinteet olivat erittäin lohkaraisia, osin hajanaisesti ja osin ladelmissa. Kaikkia louhikkoja ja puita ei ehditty merkitä yleiskarttaan tutkimusaikana. Vaikutti siltä että louhikot koostuivat Skotin ja Ryönän tällä vuosisadalla raivatuista entisistä rakennusten peruskivistä ja kivijaloista.

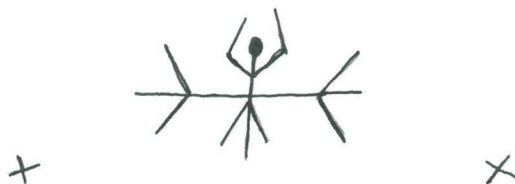
Puron keskijuoksulla tutkimusalueen luoteispäässä oli toinen vedenvaivaama tasainen alue. Tässä puro menetti selvän uomansa haajaantuen leveäksi vetiseksi alueeksi. Täällä kasvoi kaksi suhteellisen kookasta raitaa, muutoin se oli puuton.

Puron yläjuoksulla vetisen alueen länsipuolella maisema oli hyvin erilainen. Puro sijaitsi jyrkkäseinämaisessä rotkossa missä kasvillisuus oli rehevää ja korkeaa, leppien ollessa voimakkain ja yleisin laji. Lepikko oli hajanaisesti louhikkoinen. Alueella oli lisäksi ainakin yksi selvä ihmisen muovaama rakennelma: 8,5 m pitkä ja useita metriä leveä suorakaiteen muotoinen kiviladelmä. Ladelmä liittyi ehkä muinaiseen tiehen joka vanhan kartan mukaan on kulkenut näillä main. Rotkossa oli ainakin yksi kalliopaljastuma.

Kaivausalat sijaitsivat kivisen rotkon ja vedenvaivaaman vajoaman välissä, suhteellisen tasaisella puron kiertämällä kumpaneella. Pellon puoleinen tutkimusala oli lähes täysin raivattu kivistä, hakamaan puoleisella alalla näkyi lohkareita vielä runsaasti. Hakamaan alueella näkyi ojia sekä yli 25-metrinen rakennuksen peruskiviä (katso vaaituskartta sivulla 58). Kyseinen rakennus oli Samuli Nissin mukaan ollut lato. Ladon sillaksi tulkittiin kivijalan keskivaiheilla oleva korkeampi maa-ala. Kivijalka sen luoteispuolella oli samoin ympäröivää maastoa korkeampi; kivijalka erottui hakamaan puoleisella alalla selvänä kiveyksenä. Puolet ladosta oli kuitenkin raivattu pois peltoalaa lajennettaessa 60-luvulla, Samuli Nissin tiedonantojen mukaan.

Ojat, joita havaittiin neljä, olivat samansuuntaisia kuin nykyinen piikkilanka-aita. Lyhyemmät olivat ainakin 14 ja 25 m:n pituisia kulkien kaivausalojen 1a ja 1b läpi tai vieressä. Pitemmät olivat yli 80-metrisiä jatkuen vaaituskartan ulkopuolisella alueella; toinen niistä ainakin joen viereiseen vajoamaan. Pitempien ojien koillispuolella ei ollut kiviä juuri nimeksikään; oletettavasti kyntöalat olivat ulottuneet noin 15 metrin päähän piikkilanka-aidasta. Näin ollen teoreettisia mahdollisuuksia löytää rakenteiden jäänteitä oli vain kapealla kaistaleella pitkin aidan koillispuolta.

Aidan koillispuolisella alalla oli enemmän kiviä kuin vaaituskarttaan on merkitty. Osa niistä oli Samuli Nissin mukaan heitetty alueelle aidan yli pellolta. Yhdessä tällaisessa siirretyssä lohkareessa oli hakattu kuvio, jonka alkuperää ja merkitystä ei vielä ole tarkemmin tutkittu. Kivi on "Pelotinkivenä" merkitty vaaituskarttaan sivulla 58. Kuvio oli seuraavanlainen:

Vaaituskarttaan merkitty tumman pintamullan alue pellossa oli kentällä vedenvaivaama ja ehkä tulkittava kulttuurimaaksi, vaikkakin oli kynnettyä. Maaperä oli täällä likaisemman tuntuista kuin muualla pellolla.

6.3 Pintapoiminnan tulokset

Maan kuivuuden vuoksi poimitut esineet ja katkelmat edustavat vain otosta pellon pinnalla olleista jätteistä. Esimerkiksi porsliini ja lasi näkyivät helpommin kuin tiilet ja fajanssi. Pintapoiminnan löydöt jakaantuvat kuuteen ajalliseen tai topograafiseen ryhmään. Näistä viisi on epäsystemaattisesti tai satunnaisesti kerätty ja kuudes on muodostunut 25 m²:n ruudutuksessa suoritetun systemaattisen poiminnan tuloksena.

Vanhin ryhmistä, hist.tsto 88035, koostuu muutamasta Samuli Nissin poimimasta pullonpalasta ja harmaasavi- sekä punasavikeramiikan palasta. Löydöt eivät vaikuttaneet vuoden 1987 kaivauksen suunnitteluun tai tuloksiin.

Toinen ryhmä, hist.tsto 88036, poimittiin pellolta marraskuussa 1986, osana projektin esitutkimuksia ja kaivausalueiden valintaprosessia. Ryhmään kuuluu samantapaista aineistoa kuin myöhempi systemaattinen pintapoiminta toi esille: rautafragmentteja (mm hevosenkengän katkelma), porsliinia, fajanssia, runsaasti punasavikeramiikkaa, jonkin verran harmaasavitavaraa, luita ja hampaita, talous- ja ikkunalasia, liitupiipun varsi- ja pesäkatkelmia, laastia, liusketta, kuona-aineita, puuta ja tiiltä näytteiksi. Lisäksi pintalöytöinä on myös ohut kupari- tai pronssilevyn pala sekä 1/12 skillingin kupariraha vuodelta 1828 (Carl XIV). Näiden löytöjen perusteella saatiin lopullinen varmistus kaivauksen kannattavuudesta. Löydöt muodostivat otannan näkyvistä talousjätteistä.

Kolmas ryhmä, hist.tsto 88037, koostuu pellolta v. 1987 löydetyistä jätteistä. Kyseiset löydöt on poimittu ruudutetun alueen ulkopuolelta tai ruudutetun alueen sisältä systemaattisen poiminnan jälkeen. Löydöillä ei siis ole horisontaalistratigrafista merkitystä, vaan ne ovat vain esimerkkejä Skotin seudun löytömaterialaaleista. Ryhmään kuuluu muun muassa luita, hampaita, kaakelinpala, porsliinia, tiiltä, kuona-aineita, punasavikeramiikkaa, lasitavaraa, liitupiipun osia, raudankappaleita ja hioinkiven pala.

Neljäs ryhmä, hist.tsto 88038, on kerätty ruudutetun alueen yläpuolisesta rinteestä v. 1987. Porsliinin ja punasavikeramiikan ohella siihen kuuluu rautainen vyönsolki, liitupiipun pesän kappale, ikkunalasiasia ja lasitetun harmaasavikannun pohjapala. Näin ollen myös tutkimusalueen yläpuolisessa rinteessä on ollut toimintaa suhteellisen pitkään.

Viides ryhmä, hist.tsto 88039, on vastaavasti satunnaisesti kerätty 1987 ruudutetun alueen alapuolisesta rinteestä. Materiaali koostuu samanlaisista perustyypeistä kuin muuallakin pellolla. Mielenkiintoisia lisiä lasitavaralle, raudalle, keramiikalle, luulle, tiilelle, laastille, liitupiipun varrelle, hioinkiville, kuonalle ja kaakelille ovat muutamat muovinpalat, sahattu luunpala, sahatut ja hiiltyneet puunpalat, kengän pohja, suti, 1 öR.SM. kupariraha vuodelta 1734 (Fredrik) ja 1 FR Belgique 1952- raha. Löydöt voivat olla valumia ylempää rinnettä, mutta lasimurskan rikkaus viittaisi ehkä siihen että alarinnettä on käytetty jälleenkäyttöön kelpaamattomien talousjätteiden kaatopaikkana.

Kuudes ryhmä, hist.tsto 88040, on suurin ja koostuu ruudutetun alueen löydöistä. Alue oli 1125 m²:n kokoinen ja jaettiin 45 ruutuun. Havainto-olosuhteiden vuoksi ei ollut mahdollista nähdä jokaista katkelmaa ja jätteenpalaa, mutta poimitut löydöt ovat kyllä verrannollisia toisiinsa ja toisista ruuduista poimituihin löytöryhmiin. Samat havainto-olosuhteet koskivat kaikkia ruutuja.

Vain viimeksi mainitun ryhmän löytöjä ei tulla luetteloimaan kokonaisuudessaan. Hiilimuruja ei ole säästetty eikä luetteloitu. Puumateriaalista, tiilistä ja palaneista kivistä luetteloidaan vain valittuja näytteitä. Kyseisistä löytöryhmistä on kuitenkin tietoja sivuilla 28 - 30 olevissa karttakaavioissa, joihin on kerätty ruutukohtaiset löytömäärät.

Systemaattisen pintapoinninnan tuloksina saatiin noin 32 495 grammaa tiiltä; tiheimmillään tiiltä oli tumman peltomullan alueella ja sen ympäristössä. Yli kilo tiiltä löytyi 15-ruudusta; näistä ruuduista vain yhdestä löytyi enemmän kuin kaksi kg. Tiili puuttui vain kahdesta vierekkäisestä ruudusta ylärinteessä (95 - 100/100 - 105 ja 105 - 110). Tiili muodostaa runsaimman löytöryhmän Skotilla.

Palossa rapautuneet kivet keskittyivät osittain samoihin ruutuihin, mutta niitä löytyi vain noin 1 492 gramman verran 16:ta ruudusta. Pintapoiminnassa tuli myös esille liuskekappaleita, jotka tulkittiin mahdollisiksi kulttuurijätteiksi.

Pellolla oli myös jonkin verran palamatonta puuta, suurimmaksi osaksi oksien ja juurien kappaleita. Osa näistä oli katkaistu teräesineillä tai sahattu. Mahdollisesti teräväpäiset puunkappaleet ovat olleet seipäitten alaosia. Puuta arvioitiin yleensä kentällä olevan liikaa ollakseen luontaista ja ihmistoiminnasta riippumatonta. Osa puumateriaalista oli lisäksi osittain hiiltynyttä. Puuta löytyi 23 ruudusta, yhteensä 404,6 grammaa kuivapainoa, ilman selviä keskittyimiä.

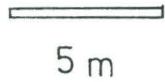
Puuhiiltä ei juuri havaittu pellolla. Hiiltä poimittiin aina alle gramman verran ruudusta, mutta materiaali olikin vaikeasti havaittavissa eikä sitä löytynyt kuin kahdeksasta ruudusta. Selviä keskittyimiä ei ollut.

Muina löytöinä ruudutetulla alalla oli runsaanlaisesti porsliinia/fajanssia, punasavikeramiikkaa, rautaa, laastia, lasia, luita ja hampaita. Valkoisen porsliinin/fajanssin seassa oli sekä väripainettua että käsinmaalattua; joukossa muun muassa 1800-luvun alun venäläistä tyyppiä. Punasavikeramiikan joukossa oli lasitettua ja koristeltua, väreinä esim. vihreän, ruskean ja keltaisen eri sävyjä. Rautalöydöt olivat suurimmaksi osaksi nauvoja, mutta joukkoon mahtui myös hevosenkengän, veitsen, arkunkahvan ja toistaiseksi määrittämättömien esineitten katkelmia. Lasitavara koostui enimmäkseen pullo- ja ikkunalasista. Harvinaisempia löytöjä olivat viinilasien ja apteekkipullojen kappaleet. Luu- ja hammasmateriaalin alkuperää ei ole tarkemmin tutkittu tai määritetty; joukkoon mahtui kalan selkänikama, linnunluita ja useita lajeja kotieläimiä.

Yllämainittujen esineryhmien ohella pellolta poimittiin muitakin kiinnostavia jätteitä kuten kaksi kuparista/pronssista sormustinta, ehjä hioinkivi, kaksi pienoiskiväärin patruunaa, kaksi palaa ulkopuolelta ruskeaksi slammattua harmaasavikeramiikkaa, kvartsi-iskos, muutama palaa savi-/rautakuonaa, osia neljästä liitupiipun pesästä ja kahdesta varresta, hiottu korukivi, muovipala, kuparinen 10 PENNIA 1908 (Nikolai II)-raha ja tiilenkappale jossa 3 - 4-vuotiaan lapsen jalanpainanne.

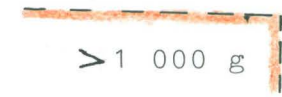
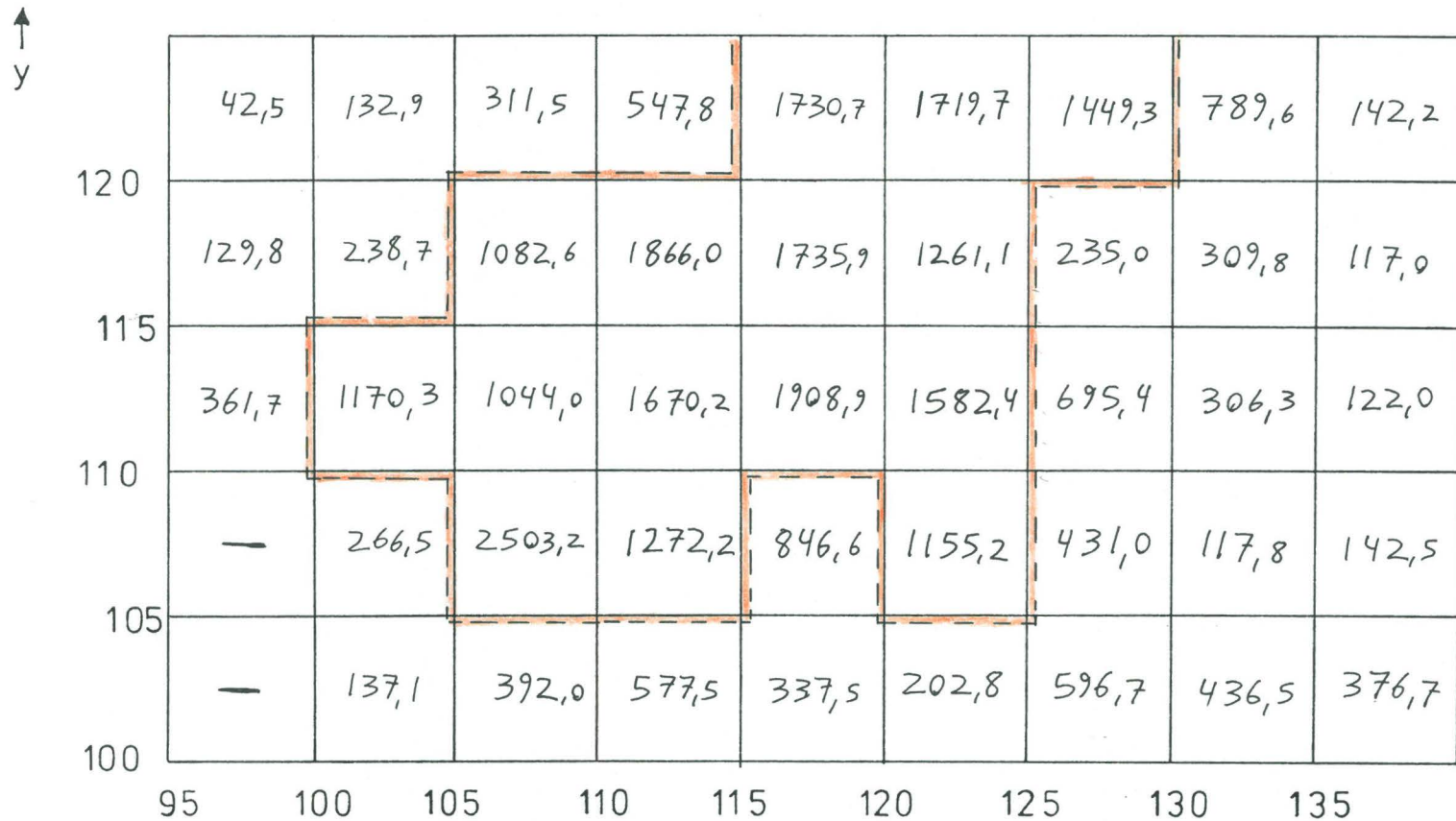
VIHTI VANJOKI SKOTTI

D. Fewster 1987

Tiilimäärät pintapoiminnan tuloksina grammoina

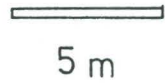
Yhteensä 32 495,1 g ; keskiarvo 722,11 g/ ruutu

x →

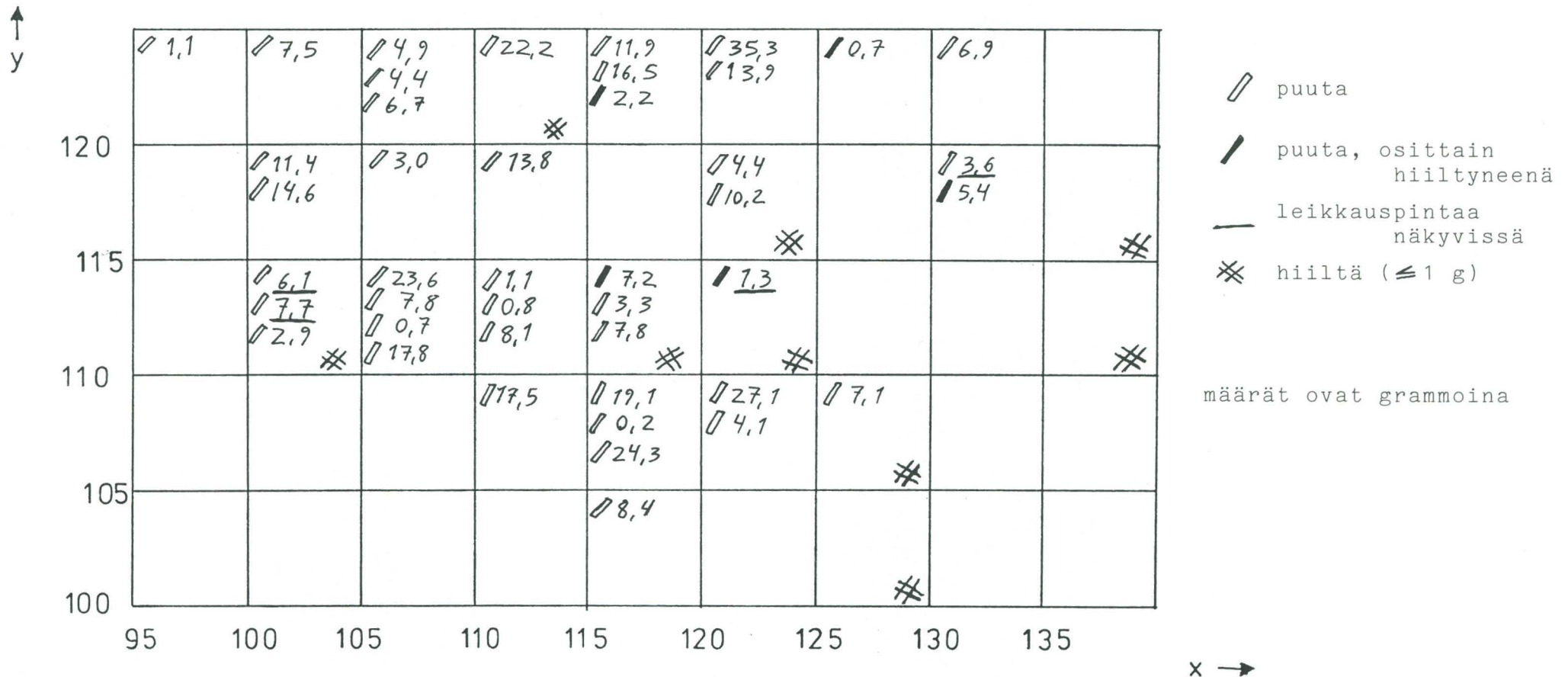
VIHTI VANJOKI SKOTTI

D.Fewster 1987

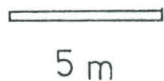
Puumateriaali pintapoiminnan tuloksena

Yhteensä 404,6 g puuta ; keskiarvo 8,99 g/ ruutu

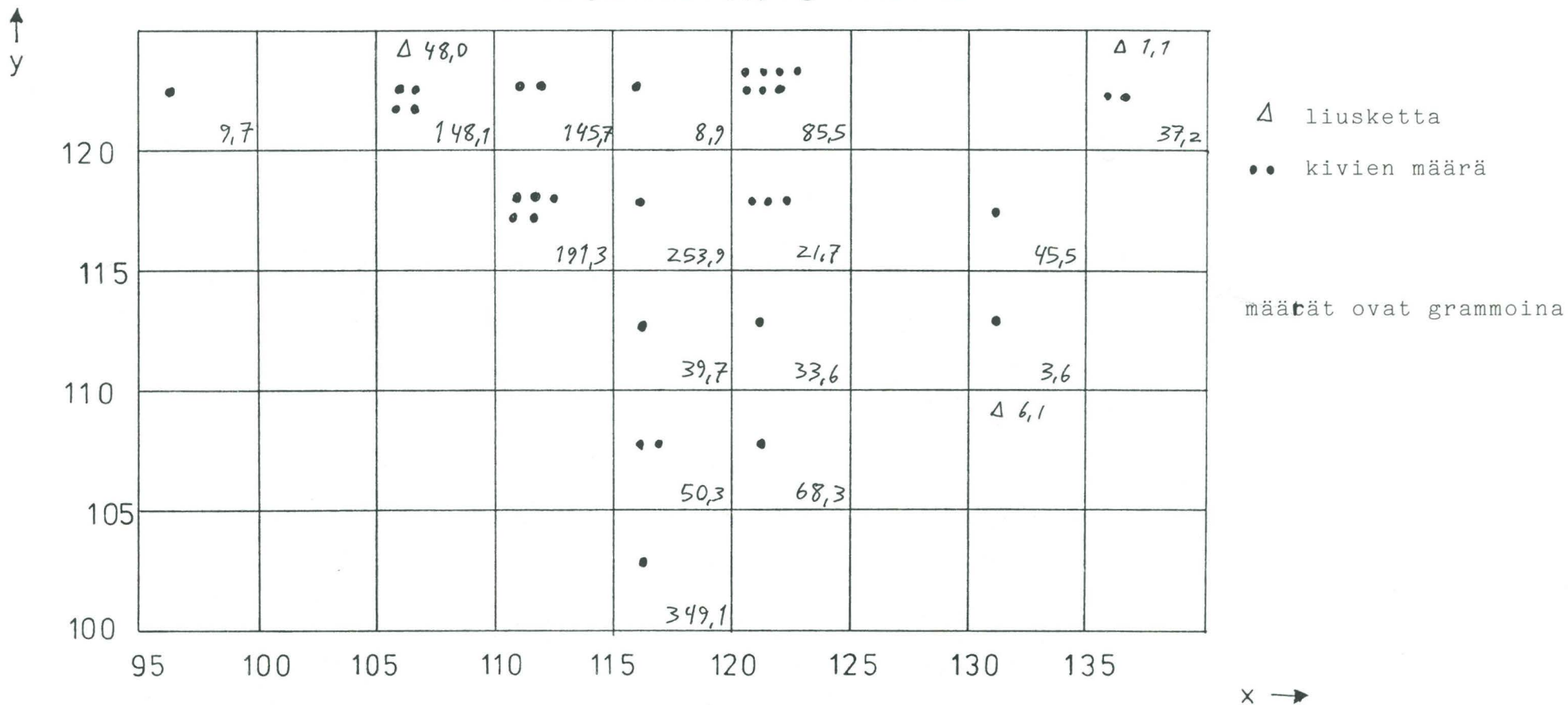
VIHTI VANJOKI SKOTTI

D.Fewster 1987

Kivet pintapoiminnan tuloksena

Yhteensä 1492,40 g palanutta kiveä ; keskiarvo 33,16 g/ ruutu
Lisäksi poimittu 55,2 g liusketta

Tässä raportissa ei syvennytä pintapoiminnan löytöihin tämän enempää koska esineanalyysi on vielä kesken. On kuitenkin huomattava, kuinka lähes kaikkia löytöryhmiä poimittiin eniten tumman peltomullan alueella tai sen lähistössä. Pellolla oli selvä jätealue jonka pinnalta suurin osa muinaisen kylänosan löydöistä otettiin talteen.

6.4 Kaivausalat

Seuraavissa luvuissa selostetaan lyhyesti kartoitusten ja kaivausten tuloksia. Huomio kiinnitetään erityisesti niihin havaintoihin jotka eivät löydy kartoista tai löytöluetteloista. Löytömateriaalia ei käsitellä tarkemmin tässä yhteydessä, mikäli se ei liity muihin havaintoihin, sillä sen työstö on vielä kesken.

6.4.1 Alue 1a

Alueen 1a ainoa rakenteellinen jäännös oli ruuduista 85 - 97/134 esiin kaivettu oja, johon oli sen täyttövaiheessa heitetty muutama kivi (ks. kuva 20). Nämä kivet olivat osittain palossa haurastuneita ja roudan murtamia. Oja havaittiin jo ensimmäistä tasoa piirrettäessä heikkona 4 - 5 cm:n painaumanä. Kyseinen täytemaa kesti painoa lähes yhtä hyvin kuin sitä ympäröivä savi; se koostui pääosin tiiviistä pintamullasta ja savilohkoista, jotka eivät vielä olleet täysin kiinnittyneet toisiinsa muodostaakseen yhtenäisen ja kiinteän pohjasaven. Ojan täytemaa sisälsi muun muassa tiiltä, fajanssia ja hiilimuruja, mikä ajoittaa täytön asutuksen myöhäisempiin vaiheisiin. Ojan yläpuolisessa ensimmäisessä kerroksessa havaittiin tiilen lisäksi palanutta kiveä ja koristeltua punasavikeramiikkaa. Kerrostumasta löytyi myös viinilasin kappale.

Oja erottui myöhemmässä vaiheessa erittäin selvästi ympäröivästä savesta jo väriltään ja -koostumukseltaan. Oja oli suoraseinämainen, aikoinaan yksinkertaisella lapiolla kaivettu (vrt. kuvat 16 - 19). Kaivanto oli jonkin verran leveämpi kuin kartassa näkyy, sillä ympäröivä savi oli ojan yläreunalla painunut sisäänpäin. Luoteessa oja loppui kiveen ruudussa 85/134 ja jatkui kaakossa kartan ulkopuolelle. Maaperän tiiviys osoittaa täytön tapah-
tuneen jo jonkin aikaa sitten; Samuli Nissillä ei liioin ollut muistikuvaa ojasta.

Ojasta otetussa maanäytepussissa sen alkuperäisen täytön aikainen vanha siemen iti myöhemmin Helsingissä. Kasvi tunnistettiin virna- tai papulajiksi ennen kuihtumistaan.

Ojan koillispuoleinen maa osoittautui läpileikkausta piirret-
täessä möyhennetyksi (ks. profiilipiirros sivulla 67); kyseinen maaperä sisälsi tiilimursketta suhteellisen syvälle. Maaperän havaittiin myös koostuvan pintamullan sekaisesta savesta ojan koillispuolella noin 20 - 25 cm syvyyteen. Ojan lounaispuolella maaperä vaikutti tavalliselta pohjasavelta. On mahdollista että nykyinen hakamaa on piirretyn profiilin kohdalla ollut peltona ojaan asti.

Suhteellisen tiheä kiveys kaivausalueen lounaispään pinnalla osoittautui lähinnä kulttuurikerrostumien päälle kasatuksi kiveykseksi (vrt. kuva 12). Kivikerrostuma oli todennäköisesti syntynyt viereisen pellon raivaustöitten tuloksena. Syvemmältä ja pellostä kauempaa esiintulleet lohkarieet olivat sitä vastoin suureksi osaksi pohjasavessa kiinni ja ajoittuvat luultavasti asutuksen aikoihin (vrt. kuvat 13 ja 14).

Hiiliä, alle nyrkinkokoisia palaneita kiviä ja palamattoman puun katkelmia löytyi toisen tason alapuolelta kaikista ruuduista kaikista tasoista. Kaivausalueella nämä jäteet olivat hyvin sekaisin eikä kulttuurimaan sisällä erottanut toimintakeskuksia, rakenteita tai ajallisesti erotettavia yhteyksiä.

Kerrosten 1 ja 2 löytöinä otettiin talteen muun muassa nahkaisen kengän osia, pala harmaasavikeramiikkaa, lasia, rautanauloja, tiiltä ja savikuonaa. Kerroksissa 3 ja 4 materiaalit olivat saman kaltaisia. Syvemmistä kerroksista löytyi lisäksi kokonainen hevosenkenkä nauloineen (ks. kuva 15), keraamisen kolmijalkapadan jalan katkelma sekä molemminpuolisesti slammattun harmaasavitavaran pala. Myöhemmin täytettäessä alueetta 1a löydettiin jätemaakassassa piilukkopistoolin tai -kiväärin pii.

Vielä poistettaessa neljännen tason lohkaraita ruuduista 95/127 - 129 löytyi joidenkin kivien alta palamatonta puuta ja likamaata (vrt tasot 3 1/2 ja 4). Tasossa 4 kohdassa 95,7/128,7 olevan kiven alta löytyi rivi eläimen hampaita siten että leukaluu oli täysin mädäntynyt ja hävinnyt hampaitten jäädessä alkuperäiseen järjestykseen purupinta ylöspäin. Osittain rivin päällä ollut kivi oli ilmeisesti laskettu maahan luun vielä olessa ehjä, sillä hampaat olivat säilyttäneet asemansa murskautumatta lohkaraitaan asettuessa tasapainoiseen nykytilaansa. Kaksi hampaista oli jonkinverran siirtynyt sivuun lohkaraitaan asettuessa paikoilleen, ikään kuin kivi olisi murttanut leukaluun kahteen osaan ilman että hampaat kuitenkaan olisivat vääntyneet eroon toisistaan tai yhteisestä leuanosastaan.

Tason 4 pohjakarttaan piirretty heikko likamaa tarkoittaa värjäytynyttä pohjasavea. Väriä todettiin lapiotarkastuksessa loppuvan pari senttimetriä tämän pinnan alapuolella eikä sitä kaivettu tasokaivauksena loppuun.

Löydöt ovat hist.tsto 88041.

6.4.2 Alue 1b

Alue 1b osoittautui suhteellisen kivettömäksi ja löydöttömäksi. Kaivaus lopetettiin toisen tason jälkeen saven kovuuden ja likamaan puuttumisen takia. Ruudussa 103/132 havaittiin rivissä neljä matalaa kuopannetta, jotka mahdollisesti olivat aidanseipäitten saveen jättämiä kuoppia, mutta todennäköisimmin kuitenkin vain sattumalta kaivaustekniikan ja juurien aikaansaamia syvänteitä. Alueella ei havaittu hiiliä eikä palamatonta puuta. Löytömateriaali koostui vähäisestä määrästä tiiltä, fajanssia ja lasia.

Löydöt ovat hist.tsto 88042.

6.4.3 Alue 2

Alueen 2 havainnot koskevat peltomullan alapuolista kulttuurimaakerrostumaata. Osa ensimmäisen kerroksen löydöistä voi silti kuulua peltomullan sekavaan kontekstiin, sillä kerroksen löydöt otettiin talteen puhdistettaessa esiin mullan alapuolista kulttuurimaata.

Rakeenteellisiä havaintoja alueelta oli kaksi: suurempi likamaa-alue ruuduissa 114/110 ja 115/110 - 113 sekä kaivanto ruudussa 115/115 (vrt. kuvat 25 ja 23). Kummatkin kohteet koostuivat tummasta, tahmeasta, nokisesta ja eloperäissekoitteisestä likamaasta. Molemmissa kohteissa löytyi tiilimursketta. Suurempaa likamaa-aluetta oli vaikea havaita profiilia piirrettäessä; profiilissa ohut likamaakerros sulautui lähes yläpuoliseen peltomultaan (ks. profiili sivulla 67 ja kuva 24). Likamaa-alueet tulkittiin jätekuopanteiksi.

Puunosia ja hiiltä oli kaikissa ruuduissa ja tasoissa runsaasti. Sitä vastoin palaneita kiviä ei löytynyt tältä alueelta. Aurauksen alapuolella likamaassa säilyneet kivet vaikuttivat kaikki sovelialta rakennustarkoituksiin. Suuremman kuopanteen harvoja löytöjä olivat kokonainen liitupiipun pesä, luunpala ja leikatun oksan katkelma painuneena syvälle likamaahan sekä muutama hammas ja lasinpala tiilen lisäksi.

Ylemmissä kerroksissa heti peltomullan alareunan tuntumassa havaittiin koristeltua punasavikeramiikkaa, tiiltä, laastia, lasia, fajanssia, rautaa ja hampaita sekä katkelma liitupiipun pesästä.

Pienemmän kuopanteen tarkoitus jäi epäselväksi sillä suurin osa kuopanteesta oli luultavasti kaivausalueen reunan ulkopuolella (ks. kuva 23).

Vaikka likamaan koostumus vaihteli alueella, oli kuitenkin mahdollista jossain määrin rekonstruoida jätekuopanteiden entistä muotoa. Kaavamainen piirros tästä löytyy sivulla 36 .

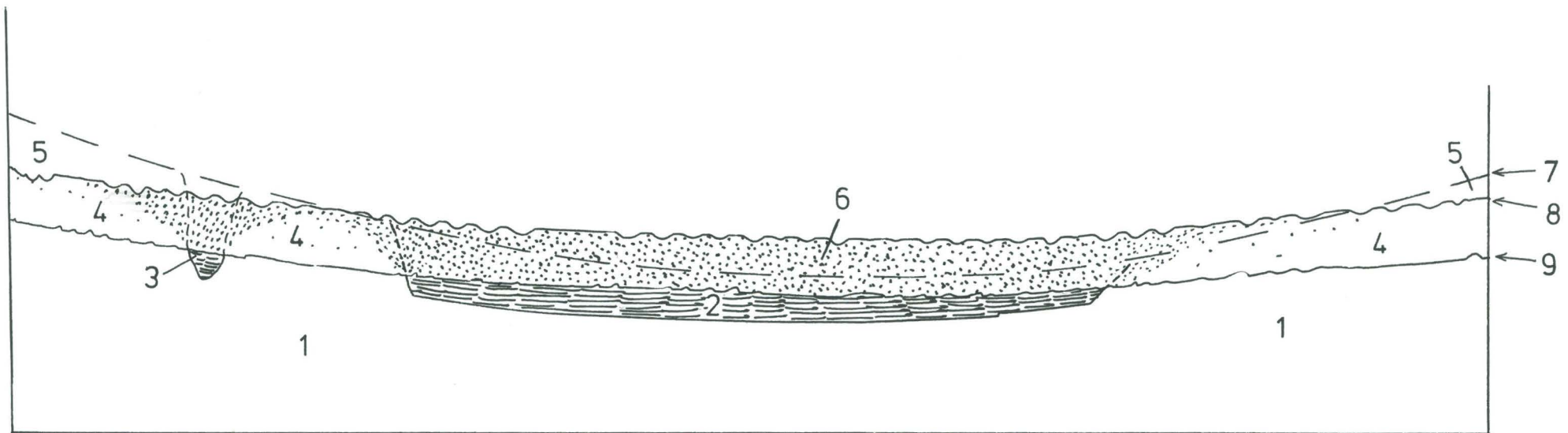
Kaikkien tasossa 3 näkyvien kivien alapuolelta löytyi vielä palamatonta puumateriaalia. Puuta olikin painautunut pohjasaveen koko kaivausosalalla (vrt esim. profiilipiirros sivulla 67). Samoin kuin alueella la savi oli värjäytynyt ruskehtavaksi parin senttimetrin verran yläpuolisesta likamaasta. Pohjasavi erottui silti helposti kulttuurimaasta kovuutensa ja koostumuksensa avulla.

Löydöt ovat hist.tsto 88043.

VIHTI VANJOKI SKOTTI

D.Fewster 1987

Kaavamainen piirros peltoalueen jätekuopanteista; rekonstruktio

Peltomultaan sekoittunutta likamaata

8 Nykyinen maanpinta

1 Pohjasavi

9 Kynnön alaraja

2,3 Säilynyt nokinen likamaa/heikko likamaa

4 Kynnettyä peltomultaa

5 Eroosion viemää maata

6 Eroosion tuomaa maata

7 Alkuperäinen maanpinta

6.4.4 Alue 3

Alue 3 erosi sekä kulttuurimaaltaan ja löydöiltään selvästi alueista 1a, 1b ja 2. Alueen tutkimus jäi ajanpuutteen vuoksi kesken; puhdasta pohjasavea ei ehditty kaivaa esiin koko alueella. Profiilia puhdistettaessa huomattiin paksun savisen pintamultakeroksen alla olleen heikon likamaan jatkuvan syvemmälle kuin tasokarttoihin oli merkitty. Tällöin paljastui lisäksi kivillä täytetyn kuopan tai ojan yläosa. Tätä ei ehditty kaivaa pohjaan. Kuoppa sisälsi myös tiiltä ja hiiliä. Profiilipiirros (ks. sivu 67) koskee näin ollen vain osaa kokonaisuudesta; siitä puuttuu lisäksi alueen koillisosa, jossa myös havaittiin tiilen jatkuvan profiilissa jonkin verran tasokaivauksen pohjan alapuolelle.

Vaikka alue 3 oli vain neljän neliömetrin suuruinen siitä löytyi useita erityyppisiä kulttuurimaita ja kohteita (ks. kuvat 21 - 22). Tasoa 2 piirrettäessä huomattiin ruutujen 150/126 - 127 kohdalla pakkautuneen, erittäin vaikeasti kaivettavan saven vyöhyke. Esiintymä tulkittiin tien osaksi, sen koillispuolella näytti olevan ojan kaltainen painauma.

Pakkautumaa alavampi osa kaivausalasta koostui erittäin hiili- ja tiilipitoisesta likamaasta. Erityisesti ruudut 150/128 (kerrokset 2 ja 3) ja 150/129 (kerros 3) olivat tiilipitoisia. Tiiltä löytyi myös kaivauksen m^2 -keskiarvoa enemmän ruudun 150/127 kerroksesta 3 ja ruudun 150/129 kerroksesta 2. Ruudusta 150/128 otettiin talteen hiiliä ja ruudusta 150/129 sulatuskuonaa. Alueelta 3 löytyi runsaasti rautaesineitä, jotka keskittyivät ehkä ruutuun 150/127.

Hiilipitoisen likamaan ja suurten lohkarieitten koillispuolella maa koostui suurimmaksi osaksi nyrkinkokoisista ja pienemmistä kivistä. Kiveys tulkittiin ihmistoiminnan aikaansannokseksi sillä kivien välistä ja alta löytyi suhteellisen runsaasti tiiltä. Yllämainittu sulatuskuona ja tiiliesiintymä ruudussa 150/129 liittyivät juuri tähän kiveykseen.

Punasavikeramiikkaa, fajanssia ja lasia havaittiin samoissa suhteissa alueella 3 kuin muillakin alueilla. Merkittävimpinä löytöinä voisi pitää tiilisen aurinkokellon osaa ja kahta liitupii-pun varren katkelmaa kaivausalalla.

Ruutu 150/128 vaikutti jätteiden keräyspaikalta tultaessa tasolle 3. Voimakkaasti nokinen likamaa jäi täällä valitettavasti osittain kaivamatta. Kulttuurimaakerrostuman alkuperä ja varsinainen luonne jäivät selvittämättä. Alueen 3 läheisyydessä olisi ehdottomasti kaivettava lisää jotta kokonaiskuva siitä selkiintyisi. Löydöt ovat hist.tsto 88044.

6.5 Fosfaattiesiintymät

Fosfaattiprofiileista, joita on tutkittu neljä kappaletta, käy ilmi joitain oleellisia tietoja kaivausalojen läheisyydessä tapahtuneesta toiminnasta. Fosfaattiarvot löytyvät kertomuksen sivulla 71.

Alueelta 1a kohdasta 98/134,8 otettu maanäytesarja F1 eroaa jossain määrin kohdan 98/134,1 näytesarjasta F2. F1:n huippu on 20 cm:n syvyydellä, kun F2:n huippu on aivan pinnassa, 5 cm:n syvyydellä. Tulos sopii yhteen profiilia piirrettäessä tehtyjen silmäääräisten havaintojen kanssa. Savinen muokkaamaton maa F2:n kohdalla näkyy myös fosfaattiarvoissa muokkaamattomana, sillä fosfaattien rikastuminen tapahtuu luontaisessa savessa sen pinnalla. Muokatussa F1:n profiilissa rikastuminen on päässyt tapahtumaan syvemmällä, koskemattoman pohjasaven tuntumassa. Fosfaattianalyysi näyttää että alkuperäistä koskemattonta kulttuurimaata ei juuri ole ojan koillispuolella, ainakaan näytteidenottopaikan tuntumassa.

Näytesarjat F3 (151/128,25) ja F4 (151/127,75) alueella 3 näyttävät suuria huippuja 25 - 30 cm syvyydellä. Fosfaattihuiput osoittavat että jätemaa/likamaa on sisältänyt runsaasti orgaanista ainesta. Kaivaustilanteessa näitä ei enää havaittu, näyteprofiilien kohdalla oli vain löydettävissä suhteellisen runsaasti tiiltä, puuhiliä, kuonaa sekä rautanauvoja ja -esineitä. Alue 3 oli näin ollen alkujaan osittain verrannollinen alueeseen 2, jonka orgaaninen jäte on kosteuden ansiosta kuitenkin säilynyt paremmin. Alue 3 sijaitsee asutuskumpareen alapuolisessa rinteessä asutuksen ja joen välissä.

6.6 Makrofossiilit

Näyte I joka otettiin kohdan 115,9/110,15 likamaasta, koostui yhdestä litrasta savea. Hiiliä oli näytteessä vain nimeksi, jokossa oli muutama gramma tiiltä tai palanutta savea. Näyte sisälsi hiiltymättömiä siemeniä seuraavasti:

- 37 *Chenopodium album* (jauhosavikka)
- 30 *Ranunculus scleratus* (konnaheinikki)
- 13 *Barbarea vulgaris* (peltokanankaali)*
- 12 *Polygonum aviculare* (pihatatar)*
- 4 *Ranunculus acris* (niittyleinikki)
- 4 *Alchemilla* sp. (poimulehtilaji)
- 3 *Rubus idaeus* (vadelma)
- 3 *Trifolium* spp. (apilalajeja)
- 3 *Carex* spp. (saralajeja)
- 2 *Galeopsis* spp. (pillikelajeja)
- 1 *Fumaria officinalis* (peltoemäkki)
- 1 *Urtica dioica* (nokkonen)
- 1 *Viola* sp. (orvokkilaji)

Näyte II, joka otettiin kohdan 115/115,5 kulttuurimaasta, koostui kahdesta litrasta savea. Hiiliä oli useita grammoja, lisäksi maanäytteessä oli erittäin runsaasti hiiltymätöntä puuta. Näissä jäännöksissä tunnistettiin lehtipuun ja koivun tuohen solukkoa.

Näyte sisälsi hiiltyneitä siemeniä seuraavasti:

- 2 *Vicia* sp. ? (virnalaji)*
- 1 *Allium* sp. ? (laukkalaji)
- 1 *Cirsium* sp. (ohdakelaji)*
- 1 *Mentha* (*arvensis* ?) (pelto-/rantaminttu)*

Näyte sisälsi hiiltymättömiä siemeniä seuraavasti:

- 142 *Barbarea vulgaris* (peltokanankaali)*
- 67 *Urtica dioica* (nokkonen)*

- 21 *Rubus idaeus* (vadelma)*
- 11 *Chenopodium album* (jauhosavikka),joukos-
sa mahdollisesti muitakin lajeja + *Atriplex*.
- 10 *Alchemilla* sp. (poimulehtilaji)
- 6 *Carex* spp. (saralajeja)
- 6 *Viola* spp. (orvokkilajeja)*
- 5 *Ranunculus acris* (niittyleinikki)
- 5 *Galeopsis (speciosa ?)* (pillikelaji)
- 3 *Carduus* sp. (karhiaislaji)*
- 2 *Brassicaceae* sp. (ristikukkaiskasvilaji)*
- 2 *Cirsium* sp. (ohdakelaji)*
- 2 *Galium uliginosum* (lehtomatara)
- 2 *Potentilla* sp. (hanhikkilaji)
- 2 *Polygonum aviculare* (pihatatar)*
- 2 *Scirpus* spp. (kaislalajeja)*
- 2 *Stellaria* spp. (tähtimölajeja)
- + n. 10 *Cenococcium* sieni-itiöitä

Merkki "*" osoittaa että siemenet olivat erittäin risaisia. Molemissä näytteissä oli jonkin verran hyönteisjäänteitä (munia, kovakuoriaisen osia) sekä siemeniä joita ei ajanpuutteen vuoksi ehditty määrittää.

Kulttuurikasveina peltokanankaali, nokkonen, vadelma ja minttu selvästi liittyvät alueen entiseen asutukseen. Syötäviä ovat lisäksi jauhosavikka, virnoista härkäpapu ja kaikki laukat. Ristikukkaiskasveihin kuuluvat m.m. kanankaali, krassi, kaali, sinappi ja peltoretikka; mahdollisesti luettelon *Brassicaceae* on joku näistä.

On kuitenkin merkille pantavaa ettei heinän tai viljan siemeniä löytynyt. Tutkitut kerrostumat ovat muodostuneet ennen entisen tonttimaan viljelykseen ottoa. Samoin on selvä, että kerrostumat ovat auran koskemattomia.

Myrkylliset kasvit puuttuvat myös lukuun ottamatta konnanleikkiä, emäkkilaji ja eräitä mahdollisia virnalajeja. Kokonaiskuva muinaisesta kasvillisuudesta on suhteellisen selvä. Alue on ollut joutomaana tai navetan taustana, pihamaana. Suuri osa siemenistä kuuluu rikka- tai hyötykasveille.

6.7 Ilmavalokuvat

Vuonna 1938 otetussa ilmavalokuvassa näkyy tutkimusalueella iso lato samassa paikassa mistä nykyään löytää osan suurehkon rakennuksen kivisestä perustasta (vrt. kartta sivu 58). Vuonna 1987 huomattu perustus vastaa tosin vain puolta ladosta, sillä lounainen puolikas on raivattu pois. Nykyinen piikkilanka-aita puolittaa nimittäin entisen ladon paikan.

Ilmakuvassa ei tutkitulla alueella näy muita rakennuksia. Alueen puusto on pienempää ja harvempaa kuin vuonna 1987. Jokea myötäilevä tie on vuoteen 1938 mennessä jäänyt pois käytöstä. Valokuvassa tien voi kuitenkin vielä aavistaa pelloissa näkyvänä vaaleana juovana.

Muutama metri ladon seinästä koilliseen alkaa selvästi kynnetty maaperä. Vuoden 1987 laidunmaa oli täten lähes kokonaisuudessaan viljelyksessä 30-luvulla. Vaikuttaakin siltä että latoa ympäröivän joutomaan raja peltoon on maastossa löydettävissä samaloituneena ojana (vrt. kartta s. 58). Rakennusten pohjia tai koskemattomia kulttuurikerroksia ei ojan koillispuolella voi olla säilyneinä maanpinnasta 25 - 30 cm syvyyteen saakka.

Alue ladosta lounaaseen ei kuvan ottamisen aikana ollut kynnettynä, mutta täälläkin on jälkiä aurauksesta lähimenneisyydessä. Vaikuttaa kuitenkin siltä että ladon lounaispuolella on epämääräinen joutomaa-alue, m.m. siinä kohdin, missä v. 1987 näkyi tummaa maata pellon pinnassa (vrt. alue 2). Lounainen alue on nykyään kokonaisuudessaan peltona, joten täältääkään ei heti pinnan alta voi löytää arkeologisia kerrostumia.

Valokuvan mukaan voi mahdollisia rakenteita ja kerrostumia löytää peltoalojen välistä: ladon alta ja sen lounais- ja koillispuolisesta joutomaasta. Lisäksi lato on rakennettu joen ja luoteisen puuston väliin jäävälle NW - SE suuntaiselle maakaistaleelle. Tällä alueella (vrt. alueet 1a, 1b ja 3) voisi samoin olla säilyneitä arkeologisia kerrostumia. Muutoin kulttuurimaita on voinut säilyä vain kynnöksen alapuolella. Tämä siis vuoden 1938 tilanteesta.

Vuoden 1984 ilmakuva vastaa tutkimusalueen vuoden 1987 tilannetta. Vanha rantatie on lähes täysin hävinnyt peltokuvioista. Laidunmaan puolelta ei erota maastokuvioita, mutta pellon puolella tumman maan alue näkyy (vrt. kartta s. 58). Tämän värjäytymän ympärillä näkyy useita aivan vaaleita maa-aloja, joille en kykene antamaan selitystä. Mahdollisesti alat vastaavat purettuja rakennuksia, alueita joilla savi kuivuu nopeammin.

6.8 Vanhat kartat

Nils Gabriel Odelmanin kartta vuosilta 1773-74 on vanhin säilynyt kartta Vanjoen kylästä.

Rantatie on tällöin käytössä ja johtaa Pakaselasta ja Merramäeltä taloryhmien ohitse kohti Valkianiemenmaata. Kauempana josta löytyy vuoden 1987 Ryönään ja Karppiin johtavan tien vanha vastine. Kummallakin taloryhmällä oli yhteys molempiin teihin, taloryhmät sijaitsivat nimittäin päätien ja rantatien välissä.

Skotin ja Ryönän tonttimaat on sijoitettu ojan muodostumiskohdan eteläpuolelle, Ryönä ojan ja Skotin väliin. Rakennusten määrä tai päärakennusten sijainti ei selviä kartasta. Taloista johtaa kuitenkin tie alas joelle, mahdolliselle venepaikalle. Tämä lyhyt tienpätkä leikkaa lähes suorassa kulmassa rantatien. Ojan kohdalle rantatielle on merkitty silta ja viereen rakennus, mahdollisesti riihi. Tonttimaista etelään, kohti jokea, on merkitty rakennus rantatien viereen nimellä "Rigård" eli riihi. Taloryhmältä johtaa sisämaan päätielle mutkitteleva tie, osittain seuraan vuonna 1987 havaittua kivistä ja puita kasvavaa rotkoa.

Anders Hammarin työ vuodelta 1787 ei lisää tietämystä tutkimusalueen sisäisestä aluejaosta tai rakennusten sijainnista. A. Nordbergin kartta vuodelta 1866 osoittaa Ryönän tulleen siirretyksi nykyiselle paikalleen. Skotin talosta se ei kerro paljonkaan. Rantatien sillan viereinen rakennus on tosin tunnistettu nimellä "Skotti Rijtomt".

Venäläinen painettu kartta vuosilta 1870 - 71 osoittaa Sko-
tin tienoilla sijaitsevan epämääräisen rakennusryhmän. Mittakaava
1:42 000 ja huono painojälki eivät salli enempää johtopäätöksiä.

Luukkosen työ vuodelta 1901 - 03 näyttää tutkimusalueen ole-
van tyhjä, lukuun ottamatta muutamaa talousrakennusta.

Mainitut huomiot ovat kaikki alustavia, sillä peltoaloja ja
tonttimaita ei vielä ole yhtenäistetty samaan mittakaavaan samal-
le kartalle. Tällöin moni tutkimusalueen kehitykseen liittyvä on-
gelma voi selvitä. Samoin voi löytyä uusia lupaavia kaivausaluei-
ta tuleville vuosille.

6.9 Siitepölyt

Läheisestä Ryönänsuosta eli Lapinsuosta on aikaisemmin Rasi-pro-
jektin yhteydessä kairattu maanäytteitä siitepölytutkimusta var-
ten. Tulokset, lasketut ja ajoitetut siitepölykäyrät, ovat kerto-
muksen liiteinä sivuilla 80 - 82.

Neljään metriin suoprofiilia mahtuu 9000 vuotta ympäristöhis-
toriaa. Ihmisen toiminta näkyy jo varhain Vanjoen seudun histo-
riassa: pronssikaudesta lähtien kuusen (picea) siitepölykäyrä on
epätasapainoinen. Luultavasti tämä johtuu siitä että alueella on
jo 3000 vuoden ajan suoritettu metsäraivauksia sadan, kahdensadan
vuoden välein. Vaikka ensimmäinen viljan siitepöly on ajoitettu
n. vuoteen 570 e.Kr., kaskiviljelyä on voitu harrastaa ennenkin.
Luonnollisten metsäpalojen esiintyminen näin tiuhaan ei ole toden-
näköistä.

Suosta löytyi myös varhain jonkin verran nokkosta, virnaa,
tatarta, hamppua/humalaa ja sananjalkaa. Nämä kasvit ovat kulttuu-
rikasveja, ihmisen seuralaisia.

Vakinainen peltoja viljelevä asutus yleistyy silti radiohii-
liajoituksen mukaan vasta 520 +/- 100 vuotta sitten, eli myöhäis-
keskiajalla. Tulos on tietenkin epävarma, mutta sopisi hyvin yh-
teen vanhan tulkinnan kanssa, että Vihdin asuttaminen tapahtui
1300- ja 1400-luvuilla.

7. YHTEENVETO HAVAINNOISTA

7.1 Kaivausalat

Skotin ja Ryönän entisten tonttien mailta löytyi runsaasti arkeologista jäämistöä. Esinelöytöjen lisäksi alueella 1a havaittiin vanha täytetty oja, alueella 2 kaksi likamaa-kuopannetta ja alueella 3 epämääräisiä kulttuurimaakerrostumia. Esiinkaivetut rakenteet ovat toistaiseksi ajoittamatta. On kuitenkin merkille pantavaa että ne muodostuivat jo entisen asutuksen aikoihin.

Esinelöydöt ajoittuvat keskiajasta 1900-luvulle. Löytöjen ajoitukset vastaavat historiallisten lähteitten antamia tietoja mutta tuovat kuitenkin lisää informaatiota alueen historiasta. Materiaalin työstö on kuitenkin vielä kesken.

Säilyneitä rakenteita alueella on noin 10 metrin kaistaleella piikkilanka-aidan koillispuolella joen ja lepikon välillä. Muu osa tonttimaasta on raivattu ja kynnetty autioitumisen jälkeen. Kynnön alapuolisesta maasta voi silti löytyä vielä kulttuurikerrostumia.

7.2 Jokikunta yleensä

Siitepölyprofiilien mukaan Jokikunta sai nykyisen pysyvän asutuksensa samoihin aikoihin kuin alueen kyliä mainitaan historiallisissa lähteissä, 1400-luvun tietämissä. Silti on mahdollista että jossain alueella olisi asuttu jo aikaisemminkin (vrt. rautakautinen rannerengas ja paikannimi Kalmoonmäki). Vanjoen Skotin alue ei liene rautakautinen, joten sen ikäistä asutusta olisi etsittävä muualla. Skotti ei liioin liene ensimmäinen asutusyksikkö Jokikunnalla vaikka onkin vanhin mainittu. Vanhinta olisi ehkä etsittävä Pakaselan/Merramäen suunnalta.

8. TEKEMÄTTÖMÄT TYÖT JA TULEVA TUTKIMUS

Tarkoitukseni on tässä lyhyesti käsitellä niitä töitä, joita toistaiseksi ei ole ehditty suorittaa, mutta joilla voisi olla merkitystä projektin tuloksille pitkällä tähtäyksellä.

Kaivauksia voisi harkita useaan paikkaan Jokikunnalla. Esi-merkiksi Kalmoonmäki olisi tutkittava jo siitä syystä että alue on nykytietämyksellä ainoa mahdollinen rautakautinen kalmisto seudulla. Pakaselän rannerenkaan löytöpaikka ei ole mäestä kovinkaan kaukana.

Historiallisia kohteita olisivat taas Karpin ja Karvan entinen tontti sekä Ristin kiven ympäristö. Jatkotutkimukset Skotin ja Ryönän entisellä tontilla voisivat myös olla aiheellisia. Eri-tyisesti alue 3 vaikuttaa lupaavalta mahdollisten rakenteiden kannalta. Löytömateriaalin keräämisen suhteen vuoden 1987 kaivausta voitaneen kuitenkin pitää riittävänä.

Vuoden 1987 tutkimuksen maanäytteitä on vielä jäljellä tutkittaviksi. Rahoitus riitti vain murto-osan analyysiin. Samoin on runsas löytömateriaali vielä vailla ajoituksia ja luettelointia. Olisi tähdellistä tutustua usean museon kokoelmiin ennen kuin tarjooa valmiita johtopäätöksiä, mutta projekti onkin tarkoitettu jatkumaan vielä useita vuosia.

Vanjärven/Vanjoen/Hiidenveden vedenpinnan korkeusmuutokset olisi tärkeää selvittää. Samoin kannattaisi suorittaa kulttuuri-kasvillisuuden inventointi Vanjoen muinaisilla talotonteilla.

Historiallisia ongelmia on lukuisia. "Pelotinkiven" tarina on vielä arvoitus, samoin Ristin kiven. Loukelan sijainti on vielä epävarma. Vanhinta asutusta Jokikunnan alueella, kivikautta lukuunottamatta, ei vielä ole paikannettu; toistaiseksi täytyy olettaa sen olleen myöhäiskeskiaikaista.

Jos kyläkunnan historian kirjoittamiseen ryhtyisi, selvitettävää olisi vielä runsaasti. Seuraavat ongelmakentät olisivat tällöin kiinnostavia:

alkuasutus ja demografinen kehitys,
väestön ammattijakautumat,
oikeustuomiot,
sodat ja sotilasotot,
köyhyys ja autioitumiset, verotukset,
kartoitukset ja lohkomiset,
isojaot ja rajankäynnit,
tiestön ja kulkuväylien historia,
talous (m.m. pelto, metsä, kaski, kala, jär-
vimalmi, niitty, käsityö, mylly, saha),
nimistö sekä
vesistön ja luonnon historia.

Tällöin lähteitä olisi inventoitava tarkemmin kuin tätä tutkimusta varten on tehty. Valtionarkistossa on runsaasti Jokikunnan historiaa valaisevaa materiaalia, samoin Ruotsin valtionarkistossa. Myös perimä- ja muistitietoa olisi kerättävä systemaattisesti. Jatkorahoituksen selvityksessä Vanjoen ja Jokikunnan asutus- ja ympäristöhistoriaa tullaan jatkossakin tutkimaan sekä arkeologisin että historiallisin menetelmin.

10.5.1988

9. PROJEKTIN LÄHTEET

Maanmittaushallituksen nykyiset kartat

Peruskartan pienennös, 1: 50 000. 2041 1 Lohja, painettu 1986

Peruskartat 1: 20 000,

2041 03 Ikkala, painettu 1984

2041 06 Vihti, painettu 1984

Peruskartan suurennokset, 1: 10 000,

2041 02 D, piirretty 1983

2041 03 C, " 1983

2041 03 D, " 1983

2041 05 B, " 1982

2041 06 A, " 1983

2041 06 B, s.a.

Arkistokartat

Maanmittaushallituksen arkisto

Hirvijoki, Hirvikoski

Geometrisk Chalculation och Beskrifningh uppå Hirfiocki By belegen i Lojo Sochn och Rassborg Lähns östra dhal Afmätt 693. S. Broterus.

Geometrisk Charta öfwer Hirfwijoki By i Nyland, Raseborgs östra Härad och Lojo Sochn, uprättad År 1773 af Hans Fattenborg igenom And.Hammar.

Geometrisk Charta öfwer Hirfwikoski By i Nyland Raseborgs östra Härad och Lojo Sochen, Uprättad År 1773 af Hans Fattenborg igenom And.Hammar.

Karta öfver Hirfwikoski Bys Taustanma Belägen Uti Lojo Socken Raseborgs östra Härad och Nylands Län Afmätt År 1794. Samt i Storskifte fördeladt Åren 1796 och 1797 E.J.Lindgren.

Charta öfver Knapi Skatte Rusthålls Ågor uti Hirfwikoski By Pusula Kapell, Lojo Sockn Raseborgs östra Härad och Tavastehus Län Utmarcken Afmätt År 1794 af Commissions Landtmätaren Eric Johan Lindgren och Bröstmarcken År 1812 samt Bröst- och utmarcken delt intressenterne emellan År 1813 And.Nordenstedt genom A.Sonck.

Härtsilä

Geometrisk Charta öfver Härtsilä By i Wichtis Sockn Belägen uti Helsingfors Höfdinge Döme Efter Högvällofl. Landshöfdinge Embetets Förordnande Geometrice afmätt till på följande Generela Storskiftning Åhr 1772. Samt 1773 Storskiftadt af Fredr.Gabriel Odelman.

Kartta Härtsilän kylän kaikista tiluksista Vihdin pitäjässä, Lohjan kihlakuntaa ja Uudenmaan läänissa. Mitannut lohkojakoa varten vuonna 1889, Emil Gräsbeck kautta Frithiof Holmström. Lohkojaon järjestellyt w. 1894 Thure Heikel, komissionimaanmittari.

Kaharla

Geometrisk Charta öfwer Rågängen emellan Niemis och Kaharla Byar Uti Nylands Län Raseborgs östra härad och Wichtis Sochen, upprättadt Åhr 1763 Af Hans Fattenborg.

Geometrisk Charta öfwer Kaharla Bys Ågor Uti Wichtis Sockn, Raseborgs östra Härad och Nylands Län, I Geometrice Afmätt til på följande Generella Storskiftning, Åhr 1774 Och 1779. Af Fredr.Gabr.Odelman Commissions Landtmätare.

Geometrisk Charta öfver Kaharla Byss Skog i Nyland Raseborgs östra Härad och Wichtis Sochn Afmätt År 1780 och Skogen Skiftadt 1782. And.Hammar.

Niemi

Geometrisk Charta öfver Niemis Byss Ägor uti Vichtis Sockn Nylands Län och Raseborgs östra Härad, afmätt Åhr 1773 af Fredr.Gabr.Odelman.

Näckilä

Geometrisk Charta öfver Paxalo och Näckilä Åkrar Ängar och Skog Uti Nylands Län Raseborgs östra Härad och LOjo Sochen belägne Uprättad Åhr 1767 Af Hans Fattenborg.

Pakasela, Merramäki

Geometrisk Charta öfver Packasalo med Merramäki Byars Ägor, uti Wichtis Sok, Raseborgs östra Härad och Nylands Län, efter Högwerderbörligit förordnande afmätt och Storskiftadt Åker och Äng, Åhr 1774 af Fredr.Gabr.Odelman.

Charta öfver Pakasela Med Merramäki Byars Ägor uti Wichtis Socken Raseborgs östra Härad och Nylands Län, Afmätt och StorSkiftad År 1794, Af A.Fattenborg.

Paksalo

Geometrisk Charta öfver Markula Rusthålds och Touri Hemmans Ägor i Paxalo By af Lojo Sochn Raseborgs östra Härad och Nyland, Upprättad 1791 af And.Hammar.

Retlahti

Geometrisk Charta öfver Retlax By i Nyland Raseborg östra Härad och Lojo Sochn Uprättad År 1775 af Anders Hammar.

Geometrisk Charta öfver Retlax Byss Skog i Nyland Raseborgs östra Härad och Sochn Uprättad År 1780 igenom And.Hammar Af Hans Fattenborg.

Karta öfver Rettlax Bys Hus-Tomter Belägne i Nummis Kapell i Lojo Socken Raseborgs östra Härad och Nylands Län, uprättad År 1806 af E.J.Lindgren genom J.Adolphsson.

Karta öfver Keipi Krono Auguments Hemmans Ägor Belägne i Rettlax By, Lojo Socken, Raseborgs östra Härad och Nylands Län, Utdragne från Byamålets År 1775, af Herr Landtmätaren Hammar författade Storskiftes Karta, Jemte endels nya uppodlingars, Mät- och Incon-nectering med Hemmans Klyfningen, År 1807. af E.J.Lindgren genom J.Adolphsson.

Suomela

Geometrisk Charta öfwer Suomela By i Nyland Raseborgs' östra Härad och Lojo Sochn Uprättad Åhr 1774 af Hans Fattenborg igenom And.Hammar.

Geometrisk Charta öfwer En Del af Suomela Byss Skog i Lojo Sochn Raseborgs östra Härad och Nyland, afmätt och Storskiftad År 1792 af And.Hammar.

Uusikylä

Geometrisk Charta öfwer Twistiga Skogs Räskillnaden emellan Pakai-sela och Märamäcki Byar uti Wichtis Sochen å ena samt Uskylä och dess medgrannar i Pusula Cappell på andra sidan i Nylands Lähn Ra-seborgs östra Härad belägne, författad Åhr 1768 Af Hans Fattenborg.

Vanjoki

Geometrisk Charta öfwer Walkianiemenmaa som är tvistig emellan Näckilä och Paxala byar af Lojo Sockn samt Vanjoki by i Wichtis Sockn belägne i Rasseborgs östre Härad och Nylands Län. Afmätt Åhr 1758 af Nils Westermärk.

Geometrisk Charta öfwer Waniäki Byss Ägor uti Vicktis Sochn af Raseborgs östra Härad och Nylands Höfdinge Döme efter Högvederbörli-
git Förordnande afmätt till På följande Generela Storskiftning Åh-
ren 1773. och Resten 1774. Samt till Åker och Äng Storskiftad; af
Fredr.Gabr.Odelman.

Geometrisk Charta öfwer Wanjoki Byss Ägor belägne i Wichtis Sockn
Raseborgs östra Härad och Nyland. Upprättad År 1787 af And.Hammar.

Karta öfver De ägor som emellan Skotti Rusthäll och Ryönä hemman
i Wanjoki by af Wichtis socken och Raseborgs östra Härad blifvit
reglerade af underskrifven, upprättad År 1866 af A.Nordberg, e.o
Kommissionslandtmätare.

Karta Wanjoen kylän kaikista tiluksista Wihdin pitäjässä, Lohjan
Kihlakuntaa ja Uudenmaan Lääniä. Tilukset mittasi isojaonjärjeste-
lyä varten v. 1901, jaon kartalla laati vv 1902-3 sekä rajat paa-
lutti ja pyykitti v. 1903 J.M.Luukkonen, varamaamittari.

Vanjärvi

Geometrisk Charta öfwer SkogsRåLinierne ikring Vanjärfwi Byss
Ägor hwilcken är belägen uti Nylands Lähn Raseborgs östra Härad
och Wichtis Sochn uprättat Åhr 1745 Af Hans Fattenborg.

1sta Karta Deln öfver Vanjärvi Bys Ägor, uti Wichtis Socken Rase-
borgs östra Härad och Nylands Län. Renoverat År 1851 af F.L.Byman.
2dra Karta Deln ... , Uppmätte År 1850 och Renoverade År 1851 af
F.L.Byman.

3dje ...

4de ...

Kartta Vanjärven kylän tiluksista Wihdin pitäjässä, Lohjan Kihla-
kuntaa, Uudenmaan lääniä. Tilukset on mitannut vuonna 1745 Hans
Fattenborg, vuosina 1850 - 1851 F.L.Byman. Isojakoa varten on ti-
lukset uudestaan mitannut vuonna 1906, isojaon sekä sen yhteydes-
sä halkomisia toimittanut, jakorajat paaluttanut ja pyykittänyt
vuonna 1907 F.Oskar Immell. Komisiomaamittari.

Helsingin yliopiston kirjasto

"Karta öfver Wichtis Socken upprättad på General Landtmäterie Con-
toiret för att underkastas allmän granskning 1843." 1:100 000
teoksessa "Kartor och beskrifningar öfver Socknarne i Nylands Län
upprättade å general landtmäterikontoret, Lithografierade och ut-
gifne till granskning och berigtigande År 1844 (, Claes Nyberg).

Pitäjänkartta 1:20 000. signum III.3.b./1a

Lehti 670/251 Vihti. Täydennysmittaus 1943, piirretty
1945. (2041 06)

Lehti 669/251 Hiidenvesi. Täydennysmittaus Vihti 1937,
Lohja 1939, piirretty 1940 - 41. (2041 05)

Lehti 669/250 Hiidensalmi. Täydennysmittaus 1938, piir-
retty 1939. (2041 02)

Lehti 670/250 Hirvijoki. Täydennysmittaus 1943, piirret-
ty 1945. (2041 03)

Vihti. Tehty maanmittaushallituksessa v. 1923 - 24. 1:30 000.
signum III.3.b./44

Venäläinen topografinen kartta IX/26. 1870 - 1871. 1:21 000. sig-
num IV.1./16

Helsingin yliopiston arkeologian laitos

Venäläinen topografinen kartta, lehti 13 18. 1: 42 000. s.a.

Valtionarkisto

Vihdin pitäjässä sijaitsevan Kaharilankosken Kartta Ja Profiile-
ja. Vihdillä 5 päivänä joulukuuta 1913 William Forss nuorempi in-
sinööri. Ulkansl. AD 11/2 SD 1913 2D 13/8

Karta öfver Kaharla fors uti Wihtis Socken af Nylands län. Affattad år 1883 av J.O.Telen. ULH III.os. 14/251 FD 1883 2D 13/1

(folio 1, kartta a)

Karta öfver Wanjoki och Hertsilä Byars i Wichtis Socken, Raseborgs östra Härad och Nylands län ägo gräns. Rätteligen ifrån nämnde byars Storskifts-Kartor afrenoverad, vid anställd syn och afvägning i afseende å en tillämnad Qvarn-anläggning derstädes År 1859 intygar Magnus Löfman Komiss Landtm. Ulkanslia 436/59 SD 1860 2D 13/4

(folio 1, kartta b)

Karta öfver Omgifningen af Wanjoki och Hertsilä Byars i Wichtis Socken Forss Upprättad År 1859 af Magnus Löfman. Ulkanslia 436/59 SD 1860 2D 13/4

(folio 2, kartta a)

Karta öfver Wanjoki å sträckning, belägen emellan Wanjärvi och Hiidenvesi uti Wichtis socken af Nylands Län, upprättad år 1861 den 11 och 12 Juli af C.Nyberg Läns Landtmätare. Ulkanslia 436/59 SD 1860 2D 13/4

(folio 2, kartta b)

Wanio Koski Qvarnställe. Ulkanslia 436/59 SD 1860 2D 13/4

Karta öfver Allmänna Landswägarne uti Wichtis Socken och Pyhäjärvi kapell, upprättad i afseende å Skifte Lägenheterne emellan år 1859. af F.L.Byman vice Landtmätare. Ulkanslia AD 146/46 SD 1861 2D 6/10

Ilmavalokuvat

Ilmakuvasuurennos 1:10 000 kuvasta 84102:25. Kuvattu 2.5.1984 mit-takaavaan 1:31 000.

Ilmakuvasuurennos 1:10 000 kuvasta M 13:93. Kuvattu 30.5.1937 mit-takaavaan 1:20 000. (vanhin ilmakuva alueesta)

Kirjallisuus, painettu

Greta Hausen, Nylands ortnamn. Deras former och förekomst till år 1600. I - III. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland CLII, CLX, CLXXVII. Helsingfors 1920 - 1924.

A. J. Hipping, Beskrifning öfwer Wichtis Socken. Helsingfors 1845.

Heikki Ylikangas & Ari Siiriäinen, Lohjalaisten historia I. Helsinki 1973.

Yrjö Kaukiainen, Lohjalaisten historia 2 (1808 - 1925). Hämeenlinna 1980.

Väinö Hirsjärvi, Lohjan historia II. 1. Lohjan väestöhistoriallinen kehitys vv 1809 - 1925. Helsinki 1950.

G. Rein, Lohjan historia I. Helsinki 1944.

Kaarle Soikkeli, Vihti. Kuvauksia Vihdin kunnan luonnosta, historiasta ja kansan elämästä I - II. Helsinki 1929 - 1932.

Osmo Jussila, Nummen historia vv 1859 - . Vammala 1977.

Reinhold Hausen, Anteckningar gjorda under en Antiqvarisk forskningsresa sommaren 1870 i Vestra Nyland. Helsingfors 1872.

Kaarlo Soikkeli, Uudenmaan hopeavero ja hopeaveroluettelo v. 1571
/ Nylands silfverskatt och silfverskatteregister
för år 1571. Helsinki 1912.

Suomen maatilat. Tietokirja maamme keskikokoisista ja suurista
maatiloista. I osa. Uudenmaan lääni. toim. Felix
Jonasson, Akseli Kivialho, K. Kivialho. Porvoo
1931.

Finlands medeltidsurkunder I - VIII; utg. av Reinhold Hausen.
Helsingfors 1910 - 1935.

Muut tietolähteet

Irmeli Vuorela: Human impact in the iron age on the Wilderness fo-
rests of S. Tavastland, Finland. (Etelä-Hämeen erä-
maa-alueiden hyödyntämisestä rautakaudella.) Esi-
telmä pidetty symposiossa "Ihmisen vaikutus Suomen
luontoon viime vuosituhansina" 27.11.1987. Järjes-
täjä Societas pro fauna et flora fennica.

Timo Alanen: suull. tiedonantoja helmikuussa 1988

Kansallismuseon pääluettelo, KM 17123: 1 - 2

10. OTE PERUSKARTASTA

VIHTI VANJOKI SKOTTI

Derek Fewster 1987

Ote peruskartasta 2041 03 IKKALA (1984)

1:20 000

Tutkimusalue

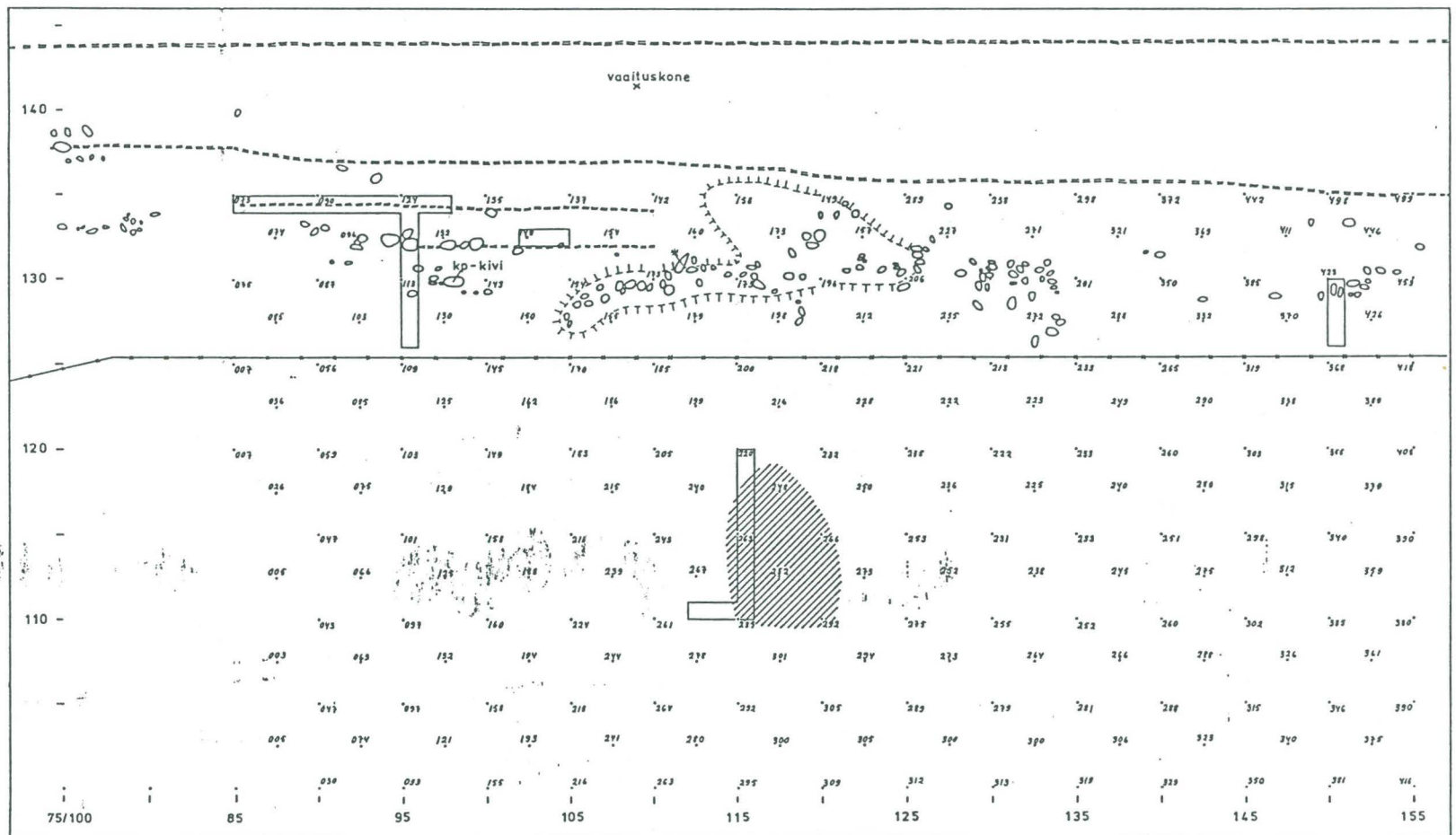
VIHTI VANJOKI SKOTTI

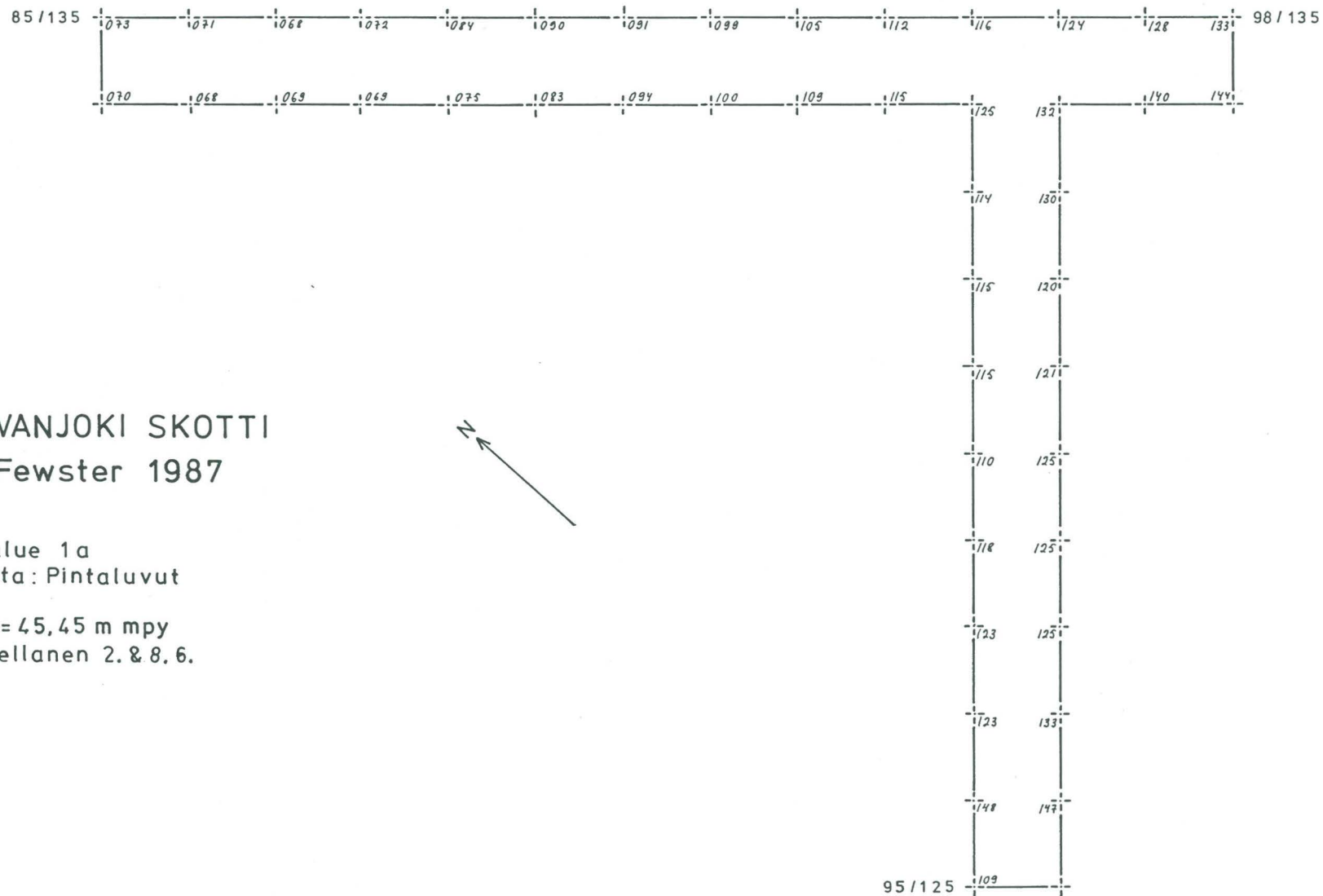
Derek Fewster 1987

Vaaituskartta
 Mk 1: 200
 Kp I=100 = 45,45 m mpy
 Piirt. J. Mellanen 12.6.

- koeoja
- oja
- piikkilanka-aita
- terassinreuna
- kiviä
- pelotinkivi
- tumma pintamulta

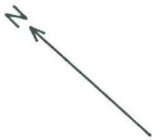
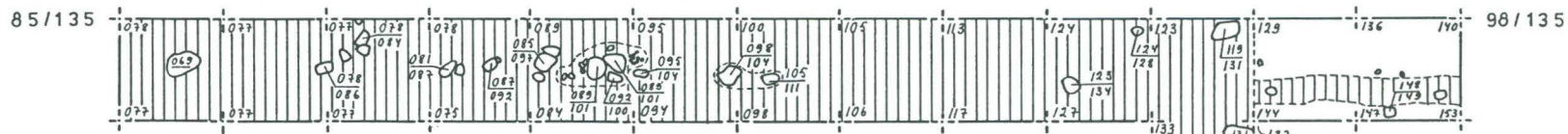

VIHTI VANJOKI SKOTTI
Derek Fewster 1987

Kaivausalue 1a
Tasokartta: Pintaluvut
Mk 1:50
Kp I=100=45,45 m mpy
Piirt. J. Mellanen 2. & 8. 6.

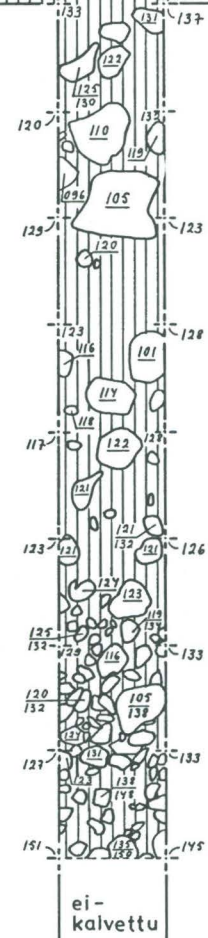

VIHTI VANJOKI SKOTTI
Derek Fewster 1987

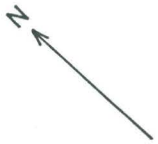
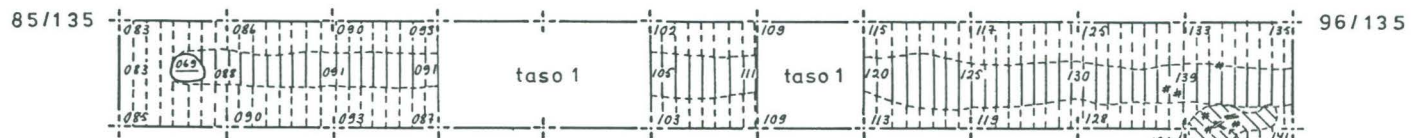
Kaivausalue 1a
Tasokartta: Taso 1
Mk 1:50
Kp I=100=45,45 m mpy
Piirt. J. Mellanen 2.-3.6.

- pintamulta
- savi
- palanutta kiveä

95 / 125 -
ei-
kalvettu

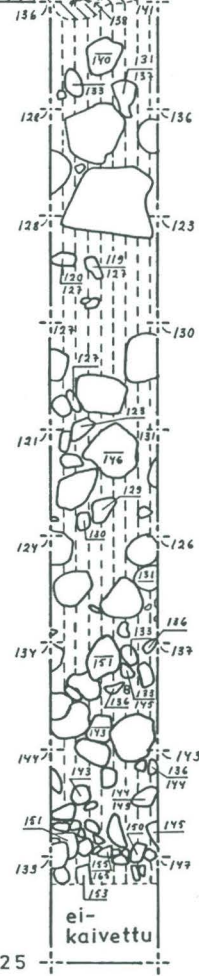

VIHTI VANJOKI SKOTTI
Derek Fewster 1987

Kaivausalue 1a
Tasokartta : Taso 2
Mk 1: 50
Kp I=100= 45,45 m mpy
Piirt. J. Mellanen 4.6.

- pintamulta
- pintamullan sekainen savi
- saven sekainen likamaa
- puuta
- hiiltä

VIHTI VANJOKI SKOTTI

Derek Fewster 1987

Kaivausalue 1a

Tasokartta : Tasot 3 $\frac{1}{2}$ ja 4, Pohjaluvut

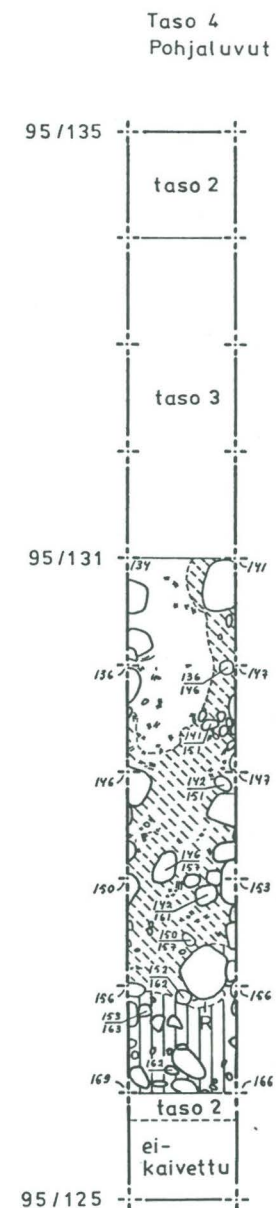
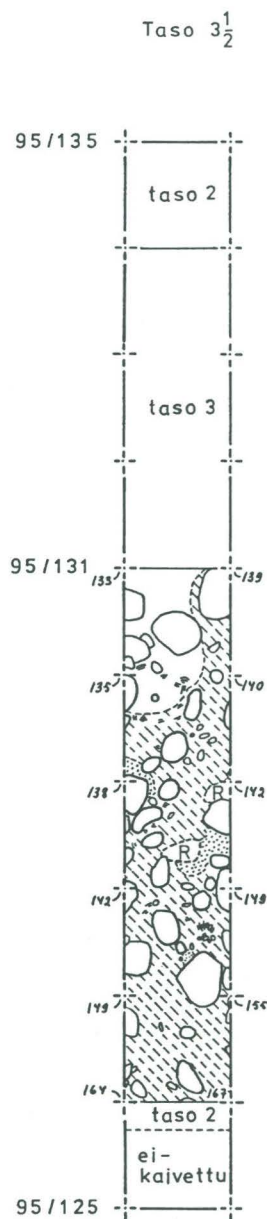
Mk 1: 50

Kp I=100=45,45 m mpy

Piirt. J. Mellanen 10. & 11.6.

- pintamulta
- heikko likamaa
- sora
- ruosteinen maa
- savi
- puuta

VIHTI VANJOKI SKOTTI

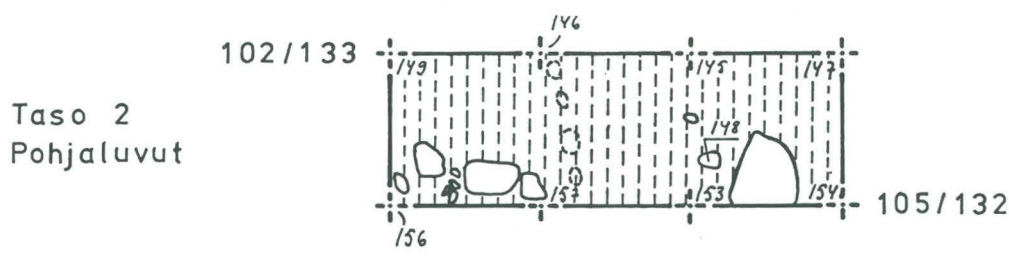
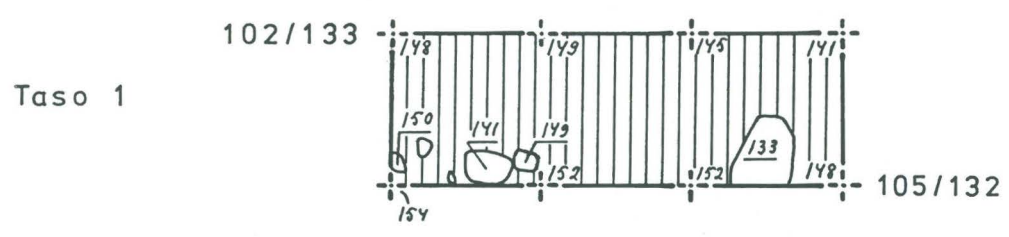
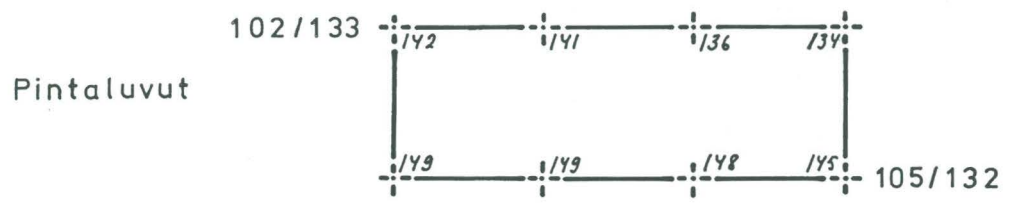
Derek Fewster 1987

Kaivausalue 1 b
Tasokartta : Pintaluvut, Tasot 1 ja 2, Pohjaluvut
Mk 1: 50
Kp I=100 = 45,45 m mpy
Piirt. J. Mellanen 5. & 9.6.

- pintamulta
- pintamullan sekainen savi
- kuoppa

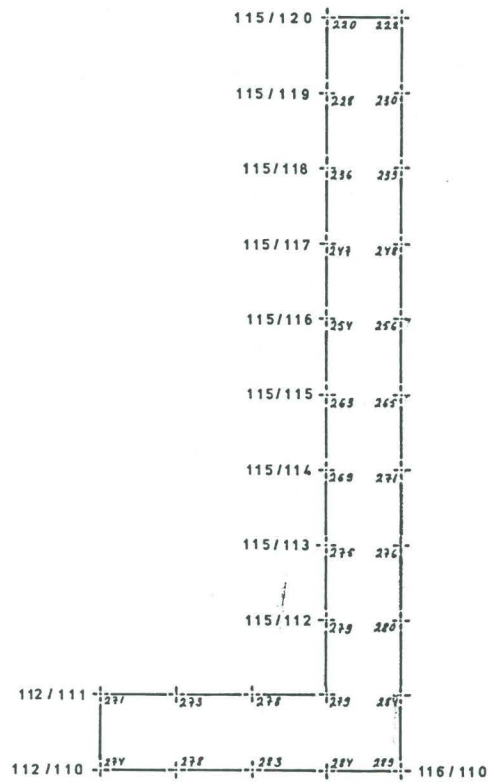
VIHTI VANJOKI SKOTTI
Derek Fewster 1987

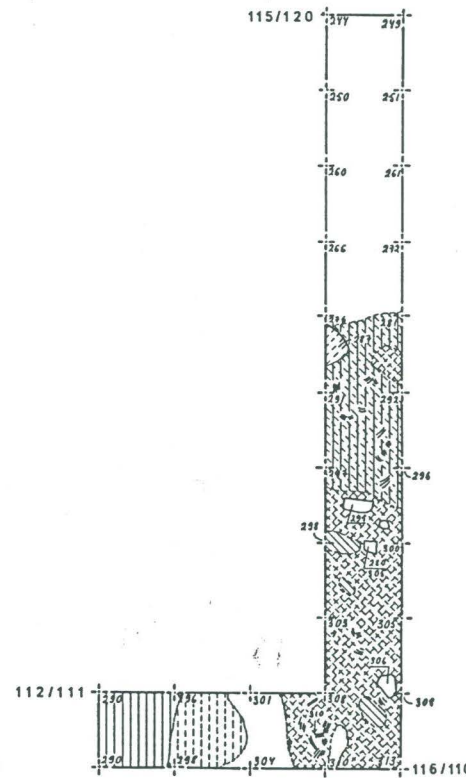
Kaivausalue 2
Tasokartta: Pintaluvut, Tasot 1-3, Pohjaluvut
Mk 1:50
Kp I=100=45,45 m mpy
Piirt. J. Mellanen 2.,3.,4.,10. & 11.6.
D. Fewster 4.6.

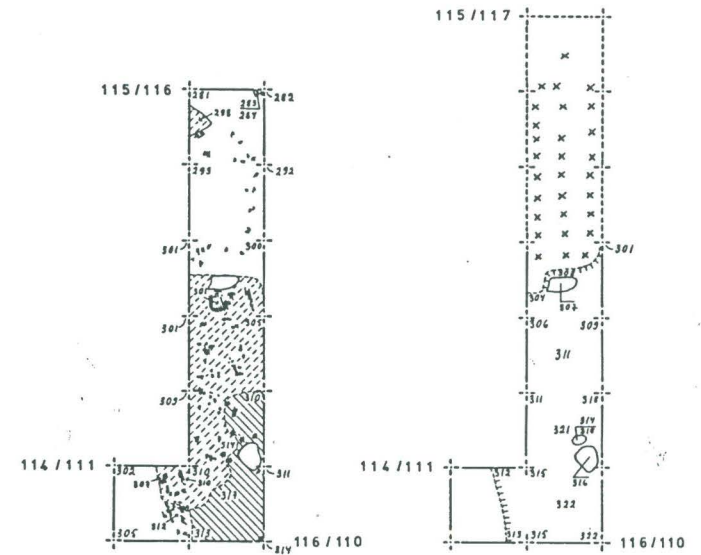
	pintamulta		puuta
	pintamullan sekainen savi		hiiltä
	heikko nokinen likamaa		tiiliä
	saven ja pintamullan sekainen likamaa		koepisto
	nokinen likamaa		kynnys
	saven sekainen likamaa		
	savi		

Pintaluvut

Taso 1

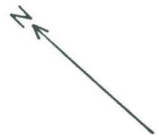

Taso 2

Taso 3
Pohjaluvut

VIHTI VANJOKI SKOTTI

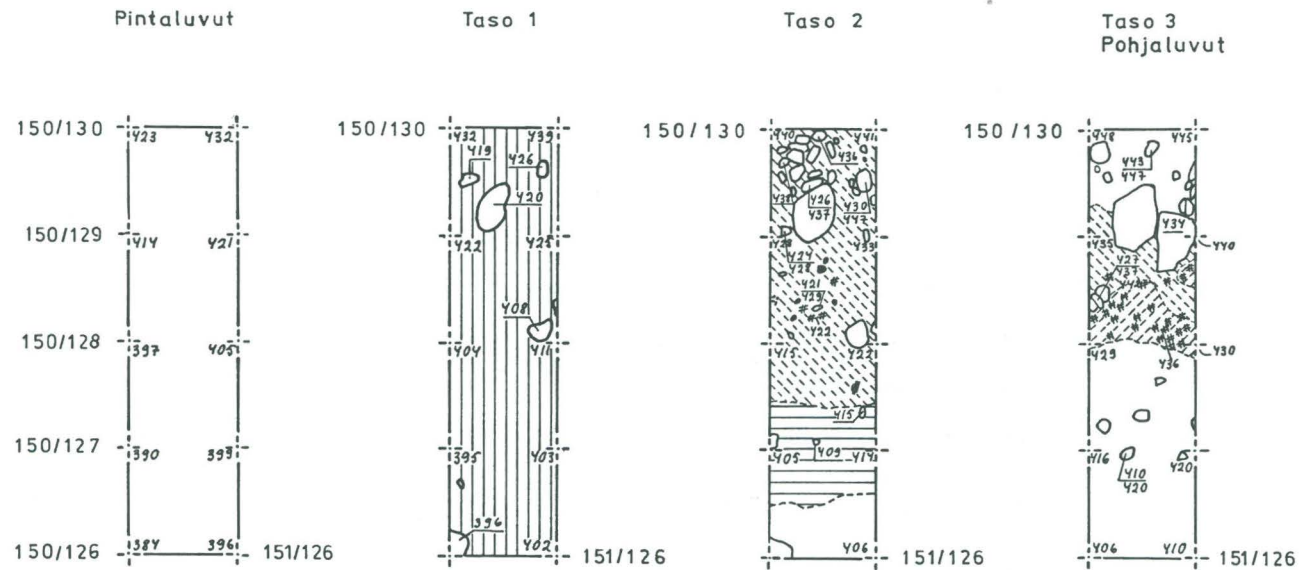
Derek Fewster 1987

Kaivausalue 3
 Tasokartta : Pintaluvut, Tasot 1-3, Pohjaluvut
 Mk 1: 50
 Kp I=100 = 45,45 m mpy
 Piirt. J. Mellanen 8.- 11. 6.

	pintamulta		puuta
	heikko likamaa		hiiltä
	nokinen likamaa		tiiliä
	pakkautunut savi		
	savi		

VIHTI VANJOKI SKOTTI

Derek Fewster 1987

Profiilikartta

Profiilit 98/134-135
151/126 -128,75
116/110-116

Mk 1:25

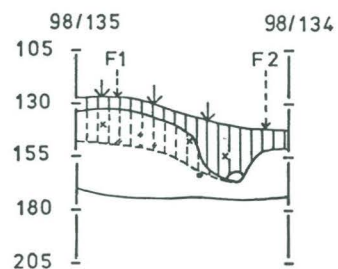
Kp I=100=45,45 m mpy
II=018=44,36

Piirt. J. Mellanen 12 & 17.6.

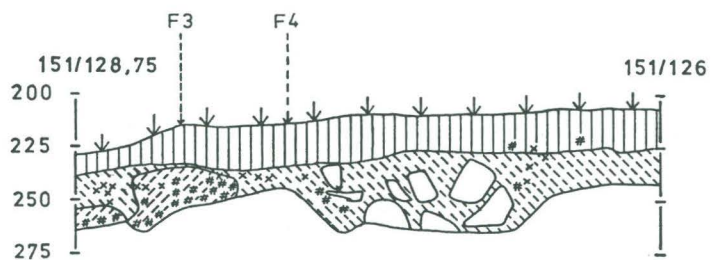
H.Nevanlinna 11.6.

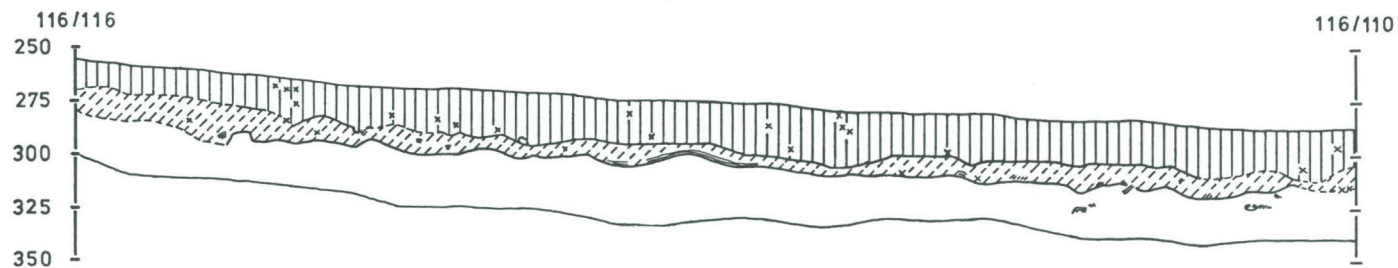
Kaivausalue 1a
Kp I

Kaivausalue 3
Kp II

Kaivausalue 2
Kp I

- pintamulta
- pintamullan sekainen savi
- heikko likamaa
- nokinen likamaa
- savi
- puuta
- hiiltä
- tiiltä
- F 1-4 fosfaattiprofiileja

12. LUETTELOT JA LIITTEET

12.1. Kartat, kaaviot ja piirrokset

	sivv
Piirros kiveen hakatuista merkeistä n.s."pelotinkivi" Skotin/Ryönän tontilla.	24
Tiilimäärät pintapoiminnan tuloksena.	28
Puumateriaali pintapoiminnan tuloksena.	29
Kivet pintapoiminnan tuloksena.	30
Kaavamainen piirros peltoalueen jätekuopanteista; rekonstruktio.	36
Ote peruskartasta 2041 03 Ikkala (1984) 1:20 000	56
Yleiskartta 1:500, pienennös	57
Vaaituskartta 1:200, pienennös	58
Kaivausalue 1a. Tasokartta. Pintaluvut. 1:50, pienennös	59
Kaivausalue 1a. Tasokartta. Taso 1. 1:50, pienennös	60
Kaivausalue 1a. Tasokartta. Taso 2. 1:50, pienennös	61

Kaivausalue 1a. Tasokartta. Taso 3. 1:50, pienennös	62
Kaivausalue 1a. Tasokartta. Tasot 3 1/2 ja 4, pohjaluvut. 1:50, pienennös	63
Kaivausalue 1b. Tasokartta. Pintaluvut, tasot 1 ja 2, pohjaluvut. 1:50	64
Kaivausalue 2. Tasokartta. Pintaluvut, tasot 1, 2 ja 3, pohjaluvut. 1:50, pienennös	65
Kaivausalue 3. Tasokartta Pintaluvut, tasot 1, 2 ja 3, pohjaluvut. 1:50, pienennös	66
Profiilikartta. Profiilit 98/134 - 135. 151/126 - 128,75. 116/110 - 116. 1:25, pienennös	67
Ryönänsuon siitepölykäyrät (kolme kaaviota).	80 - 82

12.2. Fosfaattiarvojen kalibrointisarjat

vertailu- sarja	näytesarjat		
	1	2	3
C.A.	287	267	271
Abs.	1.398	1.501	1.481
200	205	204	213
400	400	400	400
600	576	595	564
800	704	744	680
1000	802	824	766
1500	882	825	831

Kun vertailusarjan todelliset arvot merkitään mm-paperille y-akselilla ja näytesarjojen vastaavat arvot x-akselille, piirretään käyrä yhtymäkohtien läpi. Näin saadaan 3 käyrää, yksi jokaiselle sarjalle. Käyrästä selviää fosfaattiarvojen todelliset, kalibroidut arvot.

12.3. Fosfaattiarvot

näytteen syvyys	näytesarja			
	F1	F2	F3	F4
5	409/2	613/2	236/1-L	809/2
10	381/2	458/2	244/1-L	823/2
15	495/2	307/2	297/1-L	822/2
20	587/2	277/2	414/1-L	820/2
25	353/2	205/2	508/1-L	816/2
30	324/2	269/2	441/1-L	432/1-L
35	338/2	284/2	671/3	372/1-L
40	350/2	-	459/3	262/1-L
45	-	-	-	554/3

Luettelo sisältää neljän maaprofiilin kalibroimattomat fosfaattiarvot, kalibrointikäyrän numeron sekä mahdollisen tiedon maanäytteen laimentamisesta (L). Laimennetut fosfaattiarvot kerrotaan 4:llä kalibroinnin jälkeen.

12.4 Negatiivit

Kaikki kuvat ovat Derek Fewsterin ottamia, paitsi rulla 3:n kuva O Jaana Mellasen. Filmit ovat kinokokoa (24 x 36 mm). Ilmansuunnat kertovat mistä päin kuva on otettu. Ylhäältä otetut kuvat kuvattiin tikapuilta noin kolmen metrin korkeudesta.

rulla	neg.no	kuva n:o	aihe
1	0		Yleiskuva. Alue 2 ennen kaivausta, Mustamäki taustalla. W
1	1		Yleiskuva. Alue 2 ennen kaivausta, Mustamäki taustalla. W
1	2		Seula
1	3	7	Seula
1	4	8	Seula lähikuvassa. Silmäkoot
1	5		Seulan kehikko
1	6		Yleiskuva. Alue 1a ennen kaivausta, E
1	7	12	Alue 1a taso 1, ala 95 - 96/126 - 127,5. ylhäältä SE
1	8		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96/126 - 127,5. ylhäältä SE
1	9		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96 /127,5 - 129. ylhäältä SE
1	10		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96 /127,5 - 129. ylhäältä SE
1	11		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96/129 - 130,5. ylhäältä SE
1	12		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96/129 - 130,5. ylhäältä SE
1	13		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96 /130,5 - 132. ylhäältä SE
1	14		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96 /130,5 - 132. ylhäältä SE
1	15		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96/132 - 134. ylhäältä SE

1	16		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96/132 - 134. ylhäältä SE
1	17		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96 /133,5 - 135. ylhäältä SE
1	18		Alue 1a taso 1, ala 95 - 96 /133,5 - 135. ylhäältä SE
1	19		Vihdin keskiaikaisen kirkon rauniot
1	20	16	Alue 1a taso 1, ala 85 - 95/134 - 135. SE
1	21		Alue 1a taso 1, ala 85 - 95/134 - 135. SE
1	22		Alue 1a taso 1, ala 93 - 95/134 - 135. ylhäältä NE
1	23		Alue 1a taso 1, ala 91 - 93/134 - 135. ylhäältä NE
1	24		Alue 1a taso 1, ala 89 - 91/134 - 135. ylhäältä NE
1	25	20	Alue 1a taso 1, ala 88,5 - 90,5 /134 - 135. ylhäältä NE
1	26		Alue 1a taso 1, ala 86,5 - 88,5 /134 - 135. ylhäältä NE
1	27		Alue 1a taso 1, ala 85 - 87/134 - 135. ylhäältä NE
1	28	5	Työkuva. Alue 2, peltomultaa poistetaan lapioilla
1	29		Alue 1a taso 1, ala 85 - 95/134 - 135, kivet poistettu. SE
1	31		Yleiskuva. Alue 2, peltomulta poistettu, puhdistus käynnissä. E
1	32		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/112 - 115. SW
1	33	10	Maaperäesimerkki. Alue 2. Lapiotua peltomultaa.
1	34		Alue 1a taso 2, ala 95 - 96 /125,75 - 127,75. ylhäältä SE
1	35		Alue 1a taso 2, ala 95 - 96 /127,75- 129,5. ylhäältä SE

1	36		Alue 1a taso 2, ala 95 - 96 /129,5 - 131. ylhäältä SE
1	37		Alue 1a taso 2, ala 95 - 96 /130,5 - 132. ylhäältä SE
2	0	9	Työkuva. Alue 1a. Seulontayritys
2	1		Työkuva. Alue 1a. Seulontayritys
2	2		Alue 1a taso 2, ala 95 - 96 /131,5 - 133,5. ylhäältä SE
2	3		Alue 1a taso 2, ala 95 - 96 /133,5 - 135. ylhäältä SE
2	4		Alue 2 taso 1, ala 112 - 113,5 /110 - 111. ylhäältä SW
2	5		Alue 2 taso 1, ala 113,5 - 115 /110 - 111. ylhäältä SW
2	6		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/110 - 112. ylhäältä SE
2	7		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/112 - 114. ylhäältä SE
2	8		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/111 - 113. ylhäältä SE
2	9		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116 /113,5 - 115. ylhäältä SE
2	10		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/115 - 117. ylhäältä SE
2	11		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/115 - 117. ylhäältä SE
2	12		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/117 - 120. ylhäältä SE
2	13		Yleiskuva. Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/110 - 120. NE
2	14		Alue 2 taso 1, ala 114,5 - 116 /110 - 111. ylhäältä SW
2	15		Alue 2 taso 1, ala 115 - 116/110 - 111,5. ylhäältä SE
2	16		Alue 1a taso 2, ala 93,5 - 95 /134 - 135. ylhäältä NE
2	17		Alue 1a taso 2, ala 92 - 93,5 /134 - 135. ylhäältä NE

2	18		Alue 1a taso 2, ala 86,5 - 88 /134 - 135. ylhäältä NE
2	19		Alue 1a taso 2, ala 85 - 86,5 /134 - 135. ylhäältä NE
2	20		Lähikuva kivistä ja maaperästä kohdassa 116/111. SE
2	21		Lähikuva kivistä ja maaperästä kohdassa 116/111. SE
2	22		Lähikuva kivistä ja maaperästä kohdassa 113,5/115. SW
2	23		Lähikuva kivistä ja maaperästä kohdassa 113,5/115. SW
2	24		Lähikuva hevosenkengästä kohdassa 95,40/131,25. SE
2	25		Lähikuva hevosenkengästä kohdassa 95,40/131,25. SE
2	26		Lähikuva hevosenkengästä kohdassa 95,40/131,25. NE
2	27	15	Lähikuva hevosenkengästä kohdassa 95,40/131,25. SW
2	28		Lähikuva kulttuurimaasta kohdassa 115/115,5. NW
2	29		Lähikuva kulttuurimaasta kohdassa 115/115,5. NW
2	30	23	Lähikuva kulttuurimaasta kohdassa 115/115,5. SE
2	33		Seula
2	34	2	Työkuva. Alue 1a, tasokaivaus . E
2	35		Yleiskuva. Alue 1a lähinnä piikkilanka-aitaa, poistetut kivet. E
2	36		Lähikuva kivistä kohdassa 84,5 /134,5. NE
3	0		Työkuva. Kaivauksen näyttelyä esitellään.
3	1	4	Työkuva. Alue 1a. Pitkää ojaa kaivetaan esiin.
3	2	17	Yleiskuva. Alue 1a, pitkä oja osittain esiinkaivettuna. SE

3	3			Työkuva. Alue 1a, tasokaivaus. NE
3	4 - 15	26 - 37		Panoramasarja. Vanjoki - Härtsi- lä taustalla - paalutettu ja nar- rutettu peltoala - alue 2 - Kar- pin entinen tontti taustalla - alue 1a - alue 1b - kenttävaras- to ja vaaituskone - Pakasela ja Merrämäki taustalla - Vanjoki - Mustämäki - Kaharlan ja Härtsi- län keskiaikainen raja - alue 3. Kuvattu entisen ladon luota, pyö- rien noin 330°
3	21	3		Näkymä tutkimusalueelle Musta- mäen keskiaikaiselta rajalinjal- ta. SE
3	22			Näkymä tutkimusalueelle Musta- mäen keskiaikaiselta rajalinjal- ta. SE
3	23			Näkymä Karpille. Kuvattu Musta- mäeltä. E
3	29			Alue 1b taso 2, ala 103 - 105 /132 - 133. ylhäältä NE
3	30			Alue 1b taso 2, ala 102 - 104 /132 - 133. ylhäältä NE
3	31	13		Yleiskuva. Alue 1a, ala 95 - 96 /126 - 132. E
3	32			Yleiskuva. Alue 1a, ala 95 - 96 /129 - 134,5. ESE
3	33			Yleiskuva. Alue 1a, ala 85 - 98 /133 -135. SE
3	34	18		Yleiskuva. Alue 1a, ala 85 - 98 /133 -135. SE
3	35			Alue 1a taso 1, ala 96,5 - 98 /134 - 135. ylhäältä SW
3	36			Alue 1a taso 1, ala 96 - 97,5 /134 - 135. ylhäältä SW
3	37			Alue 1a taso 1, ala 96 - 97,5 /134 - 135. ylhäältä SW

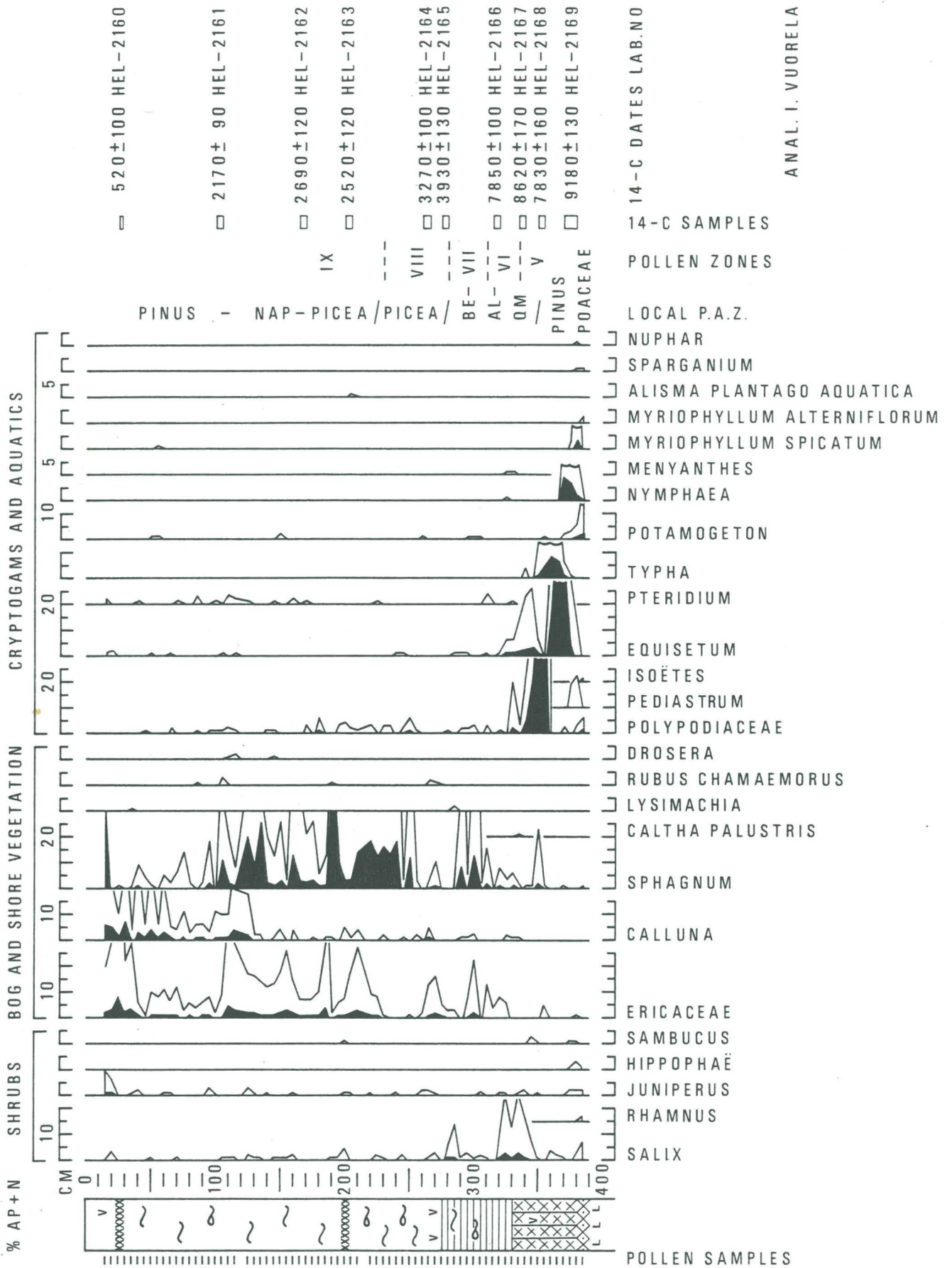
4	0		Alue 1a taso 1, ala 96,5 - 98 /134 - 135. ylhäältä SW
4	1		Alue 1a taso 1, ala 96 - 97,5 /134 - 135. ylhäältä SW
4	2		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96 /132,5 - 134. ylhäältä SE
4	3		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96 /131,5 - 133. ylhäältä SE
4	4		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96/130 - 132. ylhäältä SE
4	5		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96 /125,75 - 127,5. ylhäältä SE
4	6		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96/127 - 128,5. ylhäältä SE
4	7		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96/127 - 128,5. ylhäältä SE
4	8		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96 /129,5 - 131. ylhäältä SE
4	9		Alue 1a taso 3, ala 95 - 96/128 - 130. ylhäältä SE
4	11	19	Yleiskuva. Alue 1a, pitkä oja lä- hes esiin kaivettuna. NW
4	12	11	Maaperäesimerkki. Alue 1a. Ruu- dussa 95/133, pohjaan kaivettuna.
4	13		Alue 3 taso 2, ala 150 - 151/126 - 127,5. ylhäältä SE
4	14		Alue 3 taso 2, ala 150 - 151/126 - 127,5. ylhäältä SE
4	15		Alue 3 taso 2, ala 150 - 151 /128,5 - 130. ylhäältä SE
4	16		Alue 3 taso 2, ala 150 - 151 /127,5 - 129. ylhäältä SE
4	17		Alue 3 taso 2, ala 150 - 151/127 - 129. ylhäältä SE
4	18		Alue 3 taso 2, ala 150 - 151 /128,5 - 130. ylhäältä SE
4	21		Alue 1a taso 4, ala 95 - 96/126 - 127,5. ylhäältä SE

4	22		Alue 1a taso 4, ala 95 - 96/127 - 129. ylhäältä SE
4	23		Alue 1a taso 4, ala 95 - 96 /127,5 - 129,5. ylhäältä SE
4	24		Alue 1a taso 4, ala 95 - 96 /128,5 - 130,5. ylhäältä SE
4	25		Alue 1a taso 4, ala 95 - 96 /129,5 - 131. ylhäältä SE
4	26		Lähikuva kivistä kohdassa 95 /126,5
4	27	14	Yleiskuva. Alue 1a, ala 95 - 96 /126 - 131 tasossa 4. NE
4	28		Yleiskuva. Alue 1a, ala 95 - 96 /126 - 131 tasossa 4. NE
4	29	6	Työkuva. Alue 2, maanäytteiden ottoa viimeisestä kerroksesta, etualan kuopparivit koepistoja kulttuurikerroksen laajuuden toteuttamiseksi. NE
4	30		Alue 2 taso 3, ala 114,5 - 115 /110 - 111. Kulttuurikerroksen ja pohjasaven raja, likamaa poistettu jolloin tummentunut pohjasavi paljastunut. NW
4	31	25	Alue 2 taso 3, ala 114,5 - 115 /110 - 111. Kulttuurikerroksen ja pohjasaven raja, likamaa poistettu jolloin tummentunut pohjasavi paljastunut. NW
4	32		Alue 2 taso 3, ala 115 - 116/113 - 114. Kulttuurikerroksen ja pohjasaven raja, likamaa poistettu jolloin pohjasavi paljastunut, rakennuskivi kynnyksen alla. SW
4	33 - 37		Profiilisarja. Alue 2, kuvattu pitkin linjaa 116/116 - n. 114. NW

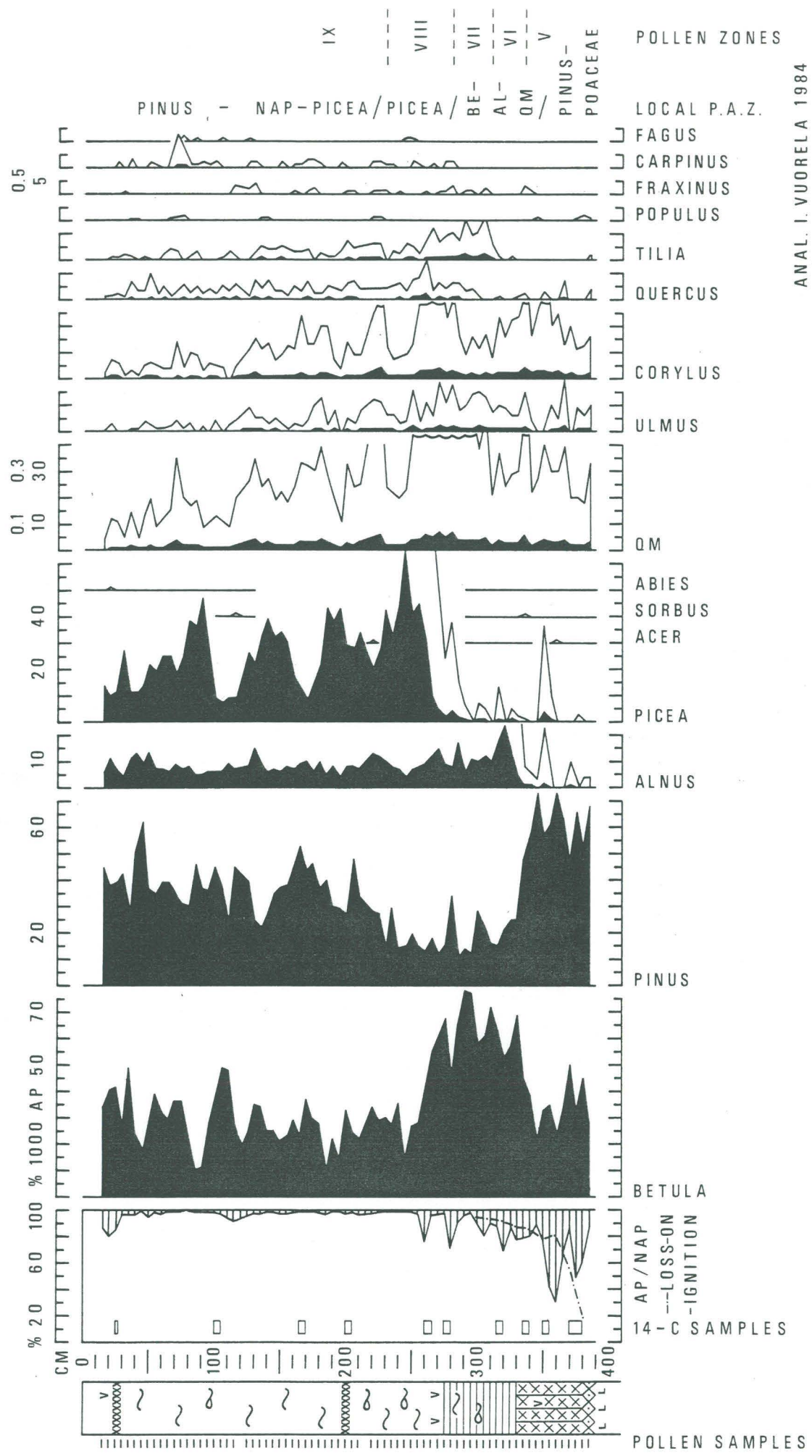
5	1 - 6	24	Profiilisarja. Alue 2, kuvattu pitkin linjaa 116/n. 114 - 110. NW
5	7		Alue 3 taso 3, ala 150 - 151/126 - 127,5. ylhäältä NW
5	8		Alue 3 taso 3, ala 150 - 151/127 - 129. ylhäältä NW
5	9	22	Alue 3 taso 3, ala 150 - 151 /128,5 - 130. ylhäältä NW
5	10	21	Alue 3 taso 3, ala 150 - 151 /127,5 - 129. ylhäältä NW
5	11		Alue 3 taso 3, ala 150 - 151 /127,5 - 128,25. ylhäältä NE
5	12		Alue 3 taso 3, ala 150 - 151/128 - 128,75. ylhäältä NE
5	13		Alue 3 taso 3, ala 150 - 151 /128,5 - 129,25. ylhäältä NE
5	14	1	Rautainen tuuliviiri. Samuli Nissin löytämä, todennäköisesti vanhan Ryönän viiri. Säilytetään Ryönän talossa.
5	22		Yleiskuva. Alue 3 sotkettuna viikon laiduntamisen jälkeen. NE
5	23 - 28		Profiilisarja. Alue 3, kuvattu pitkin linjaa 151/128,75 - 126,5.

RYÖNÄNSUO, VIHTI 0 m a.s.l.

ANAL. I. VUORELA 1984

RYÖNÄNSUO, VIHTI 70 m a.s.l.

ANAL. I. VUORELA 1984

POLLEN ZONES

LOCAL P.A.Z.

FAGUS

CARPINUS

FRAXINUS

POPULUS

TILIA

QUERCUS

CORYLUS

ULMUS

QM

ABIES

SORBUS

ACER

PICEA

ALNUS

PINUS

BETULA

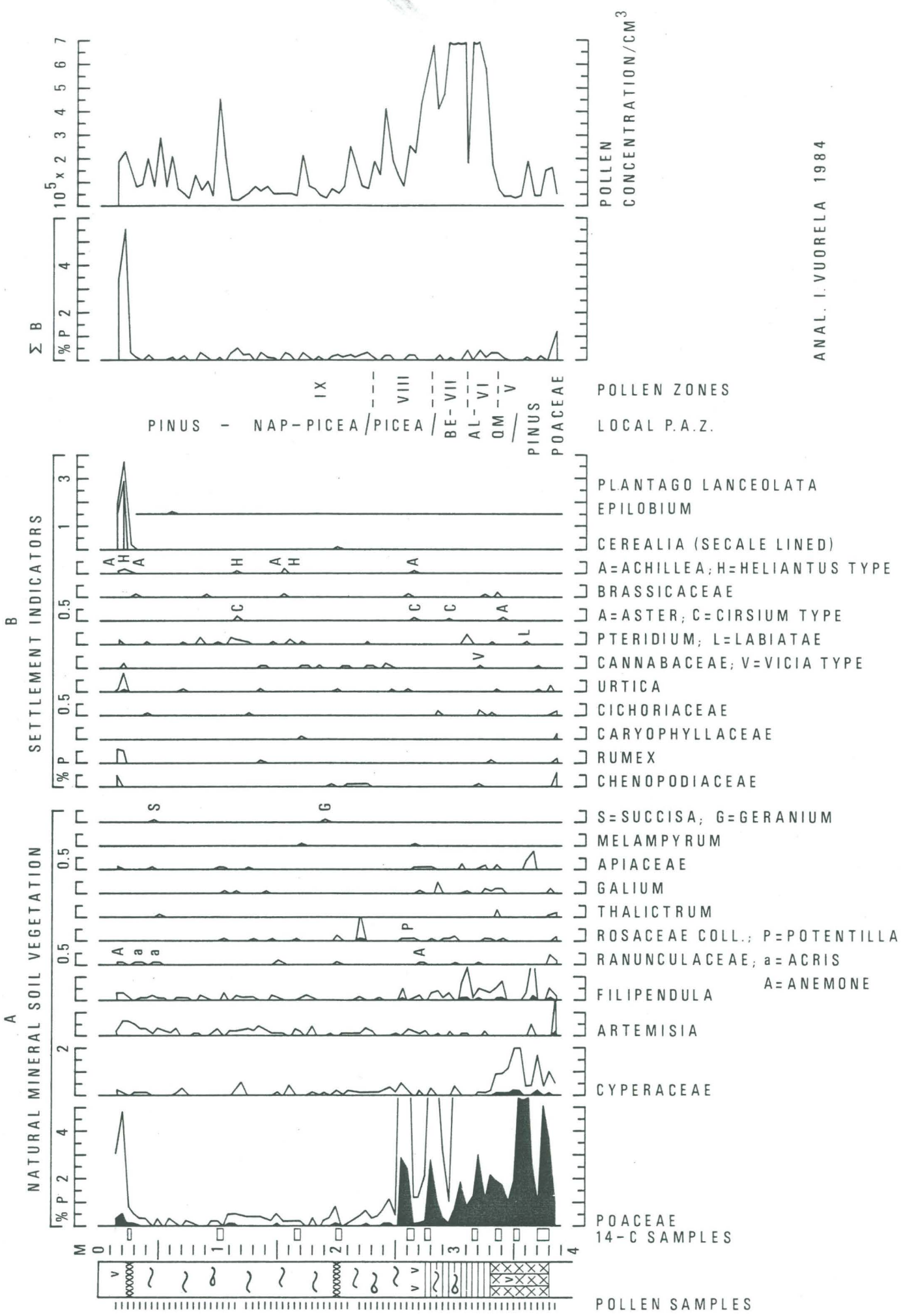
AP/NAP

LOSS-ON

IGNITION

14-C SAMPLES

POLLEN SAMPLES

ANAL. I. VUORELA 1984

1. Rautainen tuliviiri. r. 5 kuva 14
Todennäköisesti vanhan Ryönän viiri.

2. Työkuva. r. 2 kuva 34
Alue 1a, tasokaivaus, kuvattu idästä.

3. Näkymä tutkimusalueelle. r. 3 kuva 21
Kuvattu Mustamäen rajalinjalta.

4. Työkuva. Alve 1a. Pitkää ojaa kaivetaan esiin.

r. 3 kuva 1

5. Työkuva. Alve 2. Peltomultaa poistetaan lapiilla.

r. 1 kuva 28

6. Työkuva. Alve 2. Maanäytteiden ottoa viimeisestä kerroksesta.

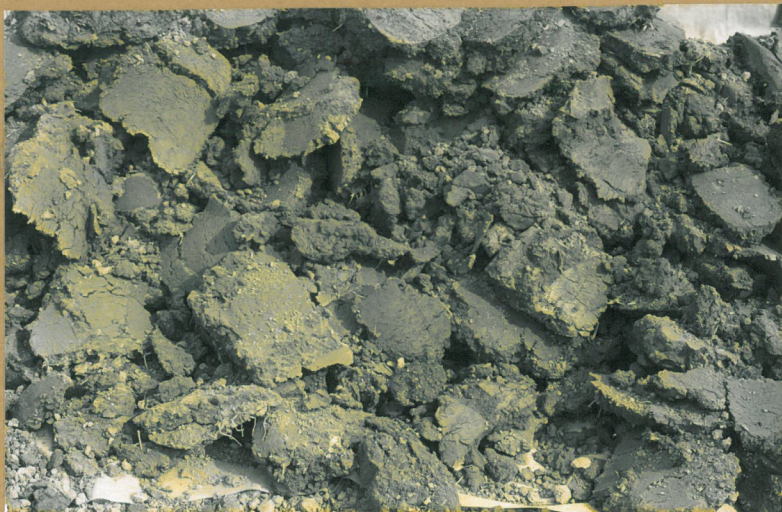
r. 4 kuva 29

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

7. Seula.

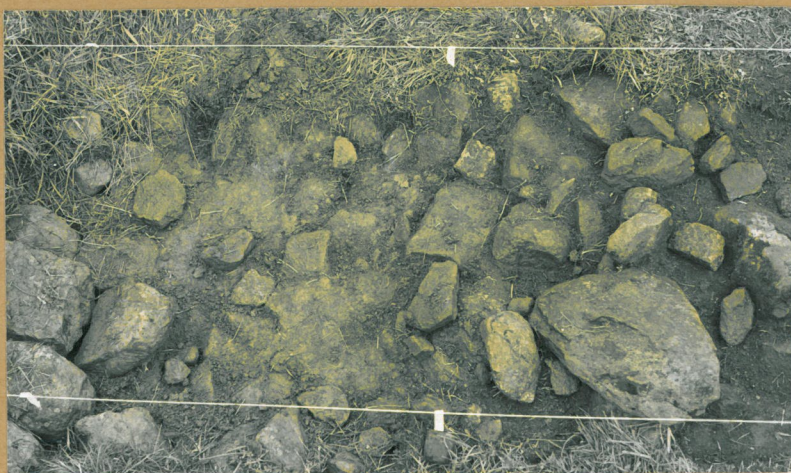
r. 1 kuva 38. Seula lähikuvassa.
Silmäkoot.r. 1 kuva 49. Työkuvaa. Alue 1a. Seulantayritys. r. 2 kuva 1

10. Maaperäesimerkki. Alve 2. Lapioitva peltomultaa. r. 1 kuva 33

11. Maaperäesimerkki. Alve 1a. Ruvdussa 95/133, pohjaan kaivettuna. r. 4 kuva 12.

12. Alve 1a taso 1. Ala 95-96/126-127,5 Kuvattu ylhäältä kaakosta. r. 1 kuva 7

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

13. Yleiskuva. Alve 1a, ala 95-96/126-132.
Kuvattu idästä.

r. 3 kuva 31

14. Alve 1a, ala 95-96/126-131
tasossa 4. Kuvattu koillisesta.

r. 4 kuva 27

15. Lähikuva hevosenkenkästä kohdassa
95,40/115,25. Kuvattu lounaasta,
löydön yläpuolelta.

r. 2 kuva 27

D.FEWSTER

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

16. Alve 1a taso 1, ala 85-95/134
- 135. Kuvattu kaakosta.
r. 1 kuva 20

17. Yleiskuva. Alve 1a. Pitkä oja
osittain esiinkaivettuna.
Kuvattu kaakosta. r. 3 kuva 2

18. Yleiskuva. Alve 1a, ala 85-98
/133-135. Kuvattu kaakosta.
r. 3 kuva 34

19. Yleiskuva. Alve 1a. Pitkä oja
lähes esiinkaivettuna.
Kuvattu luoteesta. r. 4 kuva 11

20. Alve 1a taso 1. Ala 88,5 - 90,5
/134 - 135. Kuvattu ylhäältä, kuvan
asettelu eri kuin negatiivin.

r. 1 kuva 25

21-22. Alve 3 taso 3. Ala 150-151/127,5-130.
Kuvattu ylhäältä, kuvan asettelu eri kuin negatiivin.

r. 5 kuva 10

r. 5 kuva 9

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

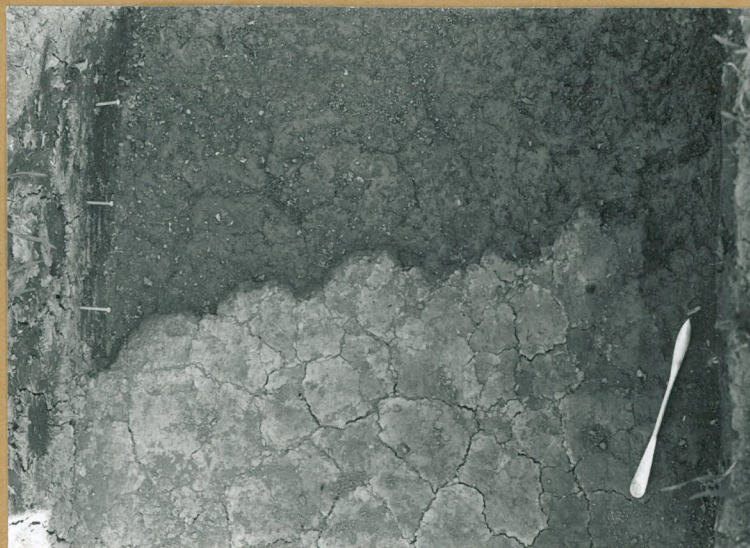
23. Lähikuva kulttuurimaasta kohtassa
115/115,5. Kuvattu kaakosta.

r. 2 kuva 30

24. Osa profiilisarjaa. Alve 2. Linjaa
116/111-110. Kuvattu luoteesta.

r. 5 kuva 6

25. Alve 2 taso 3, ala 114,5-115/110-111.

Kulttuurikerroksen ja pohjasaven raja. Lihamaa
poistettu jolloin tummentunut pohjasavi
paljastunut. Kuvattu ylhäältä.

r. 4 kuva 31

D.FEWSTER

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

(Tavstalla)
Härtsilä

Karpin entinen tontti

VANJOKI

26-28. Panoraamasarjaa.

Alve 2

r.3 kuva 4

r.3 kuva 5

r.3 kuva 6

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

(Puitten takana)
Nykyinen
Karppe

29-31. Panoraamasarjaa.

Alve 1a

Alve 1b

n.3 kuva 7

n.3 kuva 8

n.3 kuva 9

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

(Puitten takana)
Vuosikadonvaihteen
Skotti

(Puitten takana)
Nykyinen
Ryönä

(Taustalla)
Pakasela ja
Merrämäki

32 - 34. Panoraamasarjaa.

r.3 kuva 10

r.3 kuva 11

r.3 kuva 12

DFEWSTER

VANJOKI

VIHTI VANJOKI SKOTTI 1987

(Pvitten takana)
Kaharla,

Mustamäki

Vanha
raja

VANJOKI

VANJOKI

Alve 31

35 - 37. Panoraamasarjaa.

r. 3 kuva 13

r. 3 kuva 14

r. 3 kuva 15

D.FEWSTER

h6